

HIVURU

Hivuruqinaahuani qara vara kyora

Iesusira qati vara sivuma kyovaro nyaamwuni uro varuvaro 40 ihive nritarovaro vaisi mpovanto mwaa quara qara ntumwa tora. Mwaa quara qara ntumwa to vaisira nrutu tire hia ntapihi kyaunanra. Mwi vaisiva Poruvave, Rukuvave, Aporosivave, Sairaasivave, nraahumwa mpovantove, mwaa quara qara ntumwa teta? Hia ntapihuro. Iutaavanto Iesusira nraaqiaraqama vuhua Iesusi Karaisiva nritarero uro virini kepukyavanto vari okyarara ntapihi kye rieta taqaate tiro, mwi vaisiva mwaa quara Iutaani qara ntumwa tora. Iutaave Hivuruve mwia kuaa mwatanaa mwihua nyutuma.

Karaisiva nronravanto vitarero vuni vari okyarara tura

¹ Haaru Kotiva tiri haivaqahua Hivuru nraakye qora qua timwa nyinrenro mwiva vaisi mponramwu poropetive tuhua ekyaa mpo qua mpo qua timwa nyuvata mwihua mwi quara qovarama kyeqata tiri haivaqahua timwa nyiqi vi varurave. Mpo enta Kotiva ruvaatakyaa poropeti vaisi mpo timwa mwinro mpo enta nraahumwa mpo qarama kyero poropeti mpo timwa mwinro mwitaamaqi vivihura.

² Kotiva mwitaa timwa nyiqiro viro mwaa entara ekyaa enta vahiraqaa mwiva nai

mwaagu titaiharo mwia mwaaguvento mwia qua qovarama kyaihata tire riaunanra. Kotiva nai mwaagu nronraqama kyovaro mwia mwaaguvento mwatavata nyaamwuvata utu tora. Kotiva ekyaa inraikya mwia nai mwaagu kyaama taiva nraahuma vahiho.

³ Kotira peqa okyaravanto nai mwia mwaaguqivata ntuvaahe varirama. Mwia mwaagu okyaravantovata, mwia qora okyaravantovata, kuaa okyara nraahuma vahiho. Mwia mwaaguvento timwa tai quaraqaatairo ekyaa nyaamwunivata, mwatanivata, vahi inraikyava qati nraahu vahiqiro vi varira. Mwaa entara mwia mwaaguvento nraakye qora uaqia hi kyaiqara utua quara nruka nyatero uro nyaamwuni Kotira kepukyavanto vahinani mwia kyauqu kyaatutani mwatakyaa viro variro.

⁴ Kotiva mwianra ni maaquve tirara tiro, mwia mwaaguvento ekyaa nyaamwunyaahua-vata nraatara kyero nritarero variharo mwia nrutuvantovata mwihua nyutu nraatara kyero nritarero virinima vahiho.

⁵ Kotiva nai mwaagu mwianra nraahu tiqaro,

E ni maaquvento variaro.

E ni maaquvento variarana

nte mate i nronraqama kyauqo. *(Ihi 2:7)*

Kotiva hia nyaamwunyaahuara mwi quara tiraitiro, nai mwaaguara mwi quara turave. Kotiva qaiqaa nai mwaaguara tiqaro,

Nte mwia gova variariro mwiva ni maaquvento variarive,

turave.

(2 Samueri 7:14)

Mwitaa tiqaro Kotiva hia nyaamwunyaahuara mwi quara tiraitiro, nai mwaaquara nraahu mwi quara turave.

⁶ Kotiva nai nraaqiara tauraanaanra mwata mwaini titarera hiro tiqaro, Ekyaa nyaamwunyaahua mwia nrutu nraahu tuaaheraqi quate, turave. *(Lo 32:42)*

⁷ Kotiva nyaamwunyaahua okyarara mwitaama tiro: Nte tuqata nyaamwunyaahua toqavanto tintema kyeta hianteqa nrohi variarave. Nte qua ti varuqata mwihua qia auruvanto itaintema kyeta ni kyaiqa vare variarave, turave. *(Ihi 104:4)*

⁸ Nyaamwunyaahuara mwitaa timwa kyero Kotiva nai mwaaquara mwaa quara tiqaro, Kotio, e kepukyavanto varira ntaqikyiqi viqara ekyaa enta qati nraahu variqira vinanrave. E ntapihi kyera nraahu ntaqikyiqira vinanrave.

⁹ Ntapihi kyera nrohina okyararama i mwutukyavanto vaiharo qora okyarara hia i mwutukya vahirave. E mwitaa hi variarana nte Kotiva iqaa ntaqikyiyi varuva i hena vaisi qaqira mwini kyena, i nraahu vita kye vate i mwutukyaqitai kyuqe hi varirara variante tina, nte i nronraqama kyaurave, tura. *(Ihi 45:6-7)*

¹⁰ Kotiva mwitaa timwa kyero qaiqaa nraahu nai mwaaquara tiqaro, Nronrao, e haaru toharera mwaa mwatara utu tonanrave.

E ena kyauquqotaira nyaamwuvata utu tonanrave.

¹¹ Nyaamwuvantovata mwatavantovata hia ekyaa enta vahirara e nraahuma ekyaa enta variqira vinanrave. Tuavaaqavanto nrihiqama vintema kyero nyaamwuvantovata mwatavantovata nrihiqama quananrove.

¹² Tuavaaqa qaraakya utirera hiro haaruaara ntahuku kyero kyaintema kyera e nyaamwuvata mwatavata taiqa kyenanrave. Mwia taiqa virara e nraahu hia nyaapaiqama viraitira, ekyaa enta qati nraahu variqira vinanrave, turave. *(Ihi 102:25-27)*

¹³ Kotiva hia nyaamwunyaahuara tiraitiro, nai mwaaquara nraahu mwaa quara tiqaro, E nritarera nina kyauqu kyaatutani variraqe nte i nramwutaahua ru taiqa kyaarira mwihuaqaa kyuqu ntamwa tera variante, turave. *(Ihi 110:1)*

¹⁴ Nyaamwunyaahua mwihua okyara vahirero mwitaamama vahiho. Mwihua Kotira kyaiqa vaisivanto hia mwamwantavata vaihata mwanraqura nraahu vaihuama varita. Kotiva mwihua airi enta sitaihata uro Kotiva huvantu nyataani vaisihua kyaahaqa hi variara.

2

Kotira quara qumina quave tivorave tura

¹ Mwia mwaaquvanto Iesusiva nyaamwunyaahua nraatara kyero vuni varirara tita, tire

mwia qua riaunanra mwi quara hia qoriri hiraaitita, kepukyaqama kye riemwaqi quara aan-rava nraahuma vahiho.

² Haaru Kotiva nyaamwunyaahua sitovata mwihua Kotira qua Mosesira timwa mwitovaro mwi quava qutaa qua vahurara tiro, mpovanto mwi quara nteqa kyovaro Kotiva mwia hiniqama nai kyoqaa mwunrama.

³ Kotiva mwi quara qovarama kyero variqiro viro nraakiara qua mpo nai nraakye qorara po timwa nyatero huvantu nyataani quara qovarama kyero. Tire mwi quarara qumina quave timwa kyeta mwi quara qaqira kyaarera, Kotiva tiri ruari entava nrinraqe po tire nataama kyetave ntugema kye aatu hianteta quanarave? Mwi quara qovarama kyarero nai mwaaqu tiri nronra vaisi titovaro mwiva nraante mwi quara timwa nyuvata mwia qua riohua tirivata timwa timwiavata riaunanrave. Mwi quava haaru Kotiva Mosesira timwa mwu quaravata nraatara kyero nronraqama kyero vahirarama tina.

⁴ Nraakye qoravanto Kotira quara qutaa quave qiate tiro, Kotiva nai qua timwa nyiahua kepukyaqama nyataihata mwihua nronra kyaiqa, hia taqaa kyaiqara varaqi vi variara. Kotiva nai mwanraquravata nai kyakya hiraqaa nraakye qora nyi varihata mwihua mpo kepukya mpo kepukya vareqata variara.

Iesusiva nraahu tiri huvantu timwa taariva variho tura

⁵ Tire qaraakya mwata nraakiara qovara hian-inranrama ti varita. Kotiva hiamu nyaamwunyaahuara mwi mwataragaa ntaqikiyiqita quate qiananro.

⁶ Kotira qua mpovanto mwitaama tiro:

Kotio, e nronravanto variqarara tira,
nanraqamave e qumina nraakye qora mwatani
varurahuara nronraqama kyera riemwaqira vi
variario?

Mwihua nraaqiaraqaavata nanraqamave
e ntaqikiyiqira vi variario?

⁷ E nraakye qora utu kyera mwihuara pataqiaqaa
tumitare nkye nyaamwunyaahua mwemwani
kumwaanri pataqira variqi quate qiananrave.
Nraakiara e mwihua vara vuniqama kyera
mwihua nyutuvata vara viriniqama kyera

⁸ mwihua nronraqama kyera mwihuara tiqara,
Ekyaa inraikyaqaa ntaqikiyiqita quate tinanrave,
tura. *(Ihi 8:4-6)*

Mwi quara okyaravanto mwitaamama vahiro.
Kotiva nraakye qora nronraqama kyairata mwihua
ekyaa inraikyaqaa ntaqikiyiqi vivara. Mwihua
hiamu mpo inraikyaqaa hia ntaqikiyivara.
Mwihua ekyaa inraikyaqaama ntaqikiyiqi vivara.
Nraakiara mwi quava qutaqama kyero mwivauma
vahiananro. Mate mwaa entara nraakye qoravanto
hiamu ekyaa inraikyaqaa ntaqikiyiqi varita.

⁹ Mwihua hia mwitaa hiavarovata mwaa entara
tire Iesusira okyara ntapihiki kyaunanra.
Kotiva nraakye qora kyuqema nyatarera hiro

Iesusirara pataqia tumitarera nyaamwuni vari-
ahua mwihua kyuqutarani variqara nraakye qo-
rara rieqara qutu quante tuvaro mwiva nriqa
vu inraikyara varero qutu vura. Mwiva ekyaa
nraakye qorara rieqaro qutu vurara tiro, Kotiva
mwia vuni vita kyero vatero mwia kepukyaqama
kyero mwia nrtu vara viriniqama kyaiharo
variqiro vi varira.

¹⁰ Kotiva variharo Kotiraqaatairo ekyaa in-
raikya qovarama viro ekyaa enta qati nraahu
vahiqiro vi variro. Kotiva airi nraakye qo-
rara mwihua ni nraaqiara varivaqe nte mwihua
sitaqina ntena varianinrani ntuvaahainani uro
kyaankye timwa kyero, Iesusira qati kyovaro
nriqa vu inraikyara varaqiro viro uro qutu vu-
rama. Kotiva ntapihiki kyero Iesusira qati ky-
ovaro qutu vurama. Iesusiva nriqa vu inraikyara
varaqiro viro qutu vurara tiro, mwiva viriniqama
viro kepukyavanto variqaro qioma tiri huvantu
kyero Kotiva varinani tivitaqiro uro kyaarivama
variro.

¹¹ Iesusiva tiri uaqia hi kyaiqara qua vahira
nruka timwa taiva varihata tire mwiva tiri uaqia
hi kyaiqara qua nruka timwa taihua varunan-
ranra tiro, Kotiva mwia qovavata tiri tiqova-
vatama variro. Mwitaama varunanranra tiro,
Iesusiva tiriara nkye ni nunra katave qianinranra
hia kyaurira.

¹² Iesusiva mwitaama tiro:

Kotio, ntena nunra kata i okyara timwa nyiqi
virerave.

Mwihua ntuvaantuama vita varivaqe nte i nrtu

tuaahereqa ihi timwaqi virerave, turama. (*Ihi 22:22*)

¹³ Qaiqaa mwiva tiqaro,
Nte Kotirara qutaave timwa kyena
mwiaqaa vuntuvina varirerave, turama. (*Aisaiaa 8:17*)

Qaiqaavata mwiva tiqaro,
Kotiva nraaqiara ni mphata
mwihua nivata variavana varuvave, turama. (*Aisaiaa 8:18*)

¹⁴ Tire Kotira nraaqiara variqata mwamwanta vataahua varunanrama. Tire mwamwanta vataahua varurarora tiro, Iesusivavata vaisi tuero tiri nraakye qora nraantantero mwamwanta vataava variqiro vurave. Saataaninra kepukyavanto ekyaa nraakye qora rupa tovata mwihua ekyaa qutu vita varuvarora tiro, Iesusiva vaisi tuero Saataaninra kepukyavanto qumina inraikyaqama quarive tiro, qutu vurave.

¹⁵ Nraakye qoravanto mwatani qati variqi viqata mwihua nkyiari qutirara aatu huva mwi inraikyava mwihua rupa tovata varuvaro Iesusiva mwi nraakye qorahua mwiqitairo huvantu kyarero vaisi tuero qutu vurave.

¹⁶ Iesusiva hia nyaamwunyaahuara rieqaro mwatani govarama vuravauma. Mwiva mwatanyaa nraakye qora Evarahaamunra okyarara rieqaro vaisi tuorama.

¹⁷ Mwiva tiri nai nrunra qata votima kyero vaisi tuero, mwamwanta vataava variqiro vurara tiro, mwiva tiri kyaahaqa hiarivama variro.

Mwiva hia mwitaa hiankye titiri, hama tiri kyaa-haqa hiariva mpovanto varitiri. Tire mwatani variavarahua tetavanto teta uaqia hi kyaiqara qua nruka kyaara aanrava hia vahuvaro Iesusiva mwi quara Kotiva nruka timwa taarive tiro, mwatani tuminro nraaqiara tuemwa vura. Iesusiva tiri nraakye qorara po kye timwaqiro viqaro mwiva Kotira kyaiqa vara mwataariva nronravanto variqaro Kotirara kepukyaqama kyero riemwaqiro viqaro Kotiva tiriara mwihua uaqia hi quara nruka nyataarive tiro, tiriara rieqaro qutu vurave.

¹⁸ Iesusiva vaisi tuero variqi vi varuvaro uaqia hi kyaiqava mwia mwataaramaqi viqaro taqo-varo mwiva hia uaqia hi kyaiqara utiraitiro, kepukyaqama kyero variqiro vi varurara tiro, uaqia hi kyaiqava tirivata mwataara hiraro Iesusiva tiri qioma kyaahaqa hiraqe hia uaqia hi kyaiqara utuananra.

3

Mosesiva nronravanto variharo Iesusiva mwiavata nraatara kyero anoma nronravantoma variro

¹ Ni kata pakyaa, nkye rauriqata variata. Kotiva nkyi uaqia hi kyaiqara qua nruka nyataihata variara. Kotiva nkyivata nyaanrama taihata variara. Nte vaakya tu quarara rieqanama nkyiara nkye Iesusirara nronraqama kyeta riemwaqitama quatemala tuqo. Iesusiva Kotiva nronraqama kyero titai vaisivama variro. Kotiva tiriqaa qua vahira nruka timwa taarive tiro, Iesusiva tiriara

rieqaro Kotirani kyaiqa vara mwato vaisiva varihata tire mwia qua riemwaqi vi varunanrave.

² Kotiva Iesusira nai kyaiqaqaa vita vato-varo Iesusiva kepukyaqama kyero mwi kyaiqara varaqi ro viqaro Kotira qua nraahu riemwaqi ro vurama. Haaru Mosesiva ekyaa Kotira nraakye qoraqaa ntaqikyiqiro viqaro mwia qua nraahu riemwaqi ro viqaro kyaiqa varontema kyero, Iesusivavata Kotira kyaiqa varaqi ro vurama.

³ Kotiva Iesusira nrtutu vuni vara vatero Mosesira nrtutu nraakiaranima vatero. Nraamwu hoqa tai vaisiva vuni variharo nraamwu mwiva mwatumwi vahintema kyero, Iesusiva vuni variharo Mosesiva nraakiaranima variro.

⁴ Ekyaa nraamwu hia naiqama kye qovarama viro vahira. Vaisivanto hoqa taiva nraahu vahira. Qio kuaa qarama kyero Kotiva nyaamwuvata mwatavata utu taivama variro.

⁵ Mosesiva Kotira kyaiqa vaisivanto variqaro Kotira qua nraahu riemwaqi ro viqaro ekyaa Kotira nraakye qoraqaa ntaqikyiqiro vurama. Mwiva mwi kyaiqara vareqaro nraakiara qovara hiani vaisirara timwa nyiqi vurama.

⁶ Mosesiva qati kyaiqa vaisivanto varuvaro Karaisiva Kotira mwaaqu taruvama variro. Karaisiva Kotira mwaaqu taruva variqaro Kotira qua nraahu riemwaqi ro viqaro mwia nraakye qoraqaa ntaqikyiqiro vi varirama. Tire kepukyaqama kyeqata Karaisirara riemwaqi viqata, Kotiva tiri kyuqema timwa taani entara mwia vekya variqi quarera, tire qioma tiqata, Tire Kotira nraakye qorama varuro, qiananra.

Nkye Kotira quara pupohairata qaqira kyevo-rave tura

⁷ Kotira mpukuqi Kotira mwanraquravanto timwa tai quara riaata. Mwi quava mwitaama tiro:

Mate Kotira qua riarera hita

⁸⁻⁹ nkye nkyi haivaqahua Kotira qua rieta qaqira kyeta

nkyiari vu aanranraqaa qua raaquta kyeqata vuntema kyeta nkyevata vivorave.

Kotiva nkyi haivaqahuara mwitaama tiro,

Nte nkyi haivaqahuaqi 40 ihiaa kyaiqa varaqina quavata nkyi haivaqahua qumina mwatani variqi

viqata nte mwihuani kyaiqa varataavarara hia nronraqama kye riaraitita, mwihua qua raaquta kyeqata nianra mwia mwoqaga mpo kyaiqa nraahu varaarive tiqata nina nraahu mwataarama kye taqarera uti varuhua varurave.

¹⁰ Mwihua mwitaamaqi vuvaro

ni raraqaa tovana mwihuara tiqana,

Mwihua ekyaa enta api aanra mwiaqaa nraahu virera uti variahuave.

Mwihua qua raaquta kyeqata

hia ni aanraqaa virera uti variahuave, qiavarave.

¹¹ Mwihuara ni raraqaa tovana

nte ntena kyauqu nriqiqaa vatena tiqana,

Mwia kyaara mwihua hia uro nivatama kye tekya hivarave, turama. *(Ihi 95:7-11)*

¹² Ni kata pakyaava tuaavo, nkye rauriqata variata. Nkyi su nyaato mwutukyavanto uaqiama virata nkye Kotira quara hia qutaa quave timwa

kyeta tuqasaa vita qati variqi vi vari mwanriqara, Kotira mwoqa mwivorave.

¹³ Mate mwaa entara nkye Kotiva hinani nrita mwia aanraqaa nrohi entavama vahiro. Uaqia hi kyaiqava nkyi vara apiqama kyairata nkye hia Kotira aanraqaa vivorave tita, mwaa entara nkye nai kepukyaqama mwate nai kepukyaqama mwatemaqi viqata Kotira aanraqaa quata.

¹⁴ Haaru enta tire Karaisirara qutaave timwa kyeta mwianra kepukyaqama kye variqi quavananrave. Mwi entaraqaatai tire kepukyaqama kye Karaisirara riemwaqi viqata matevata variqi vita uro qutu quarera, tire qioma tiqata, Tire Karaisiravata variqi vurahuave, qiananra.

¹⁵ Nte qaiqaa Kotira mpukuqi tu quara tirerama. Mwitaama tiro:
Mate Kotira qua riarera hita,
nkye nkyi haivaqahua Kotira qua rieta qaqira
kyeta
mwihua nkyiari vu aanranraqaa nraahu
qua raaquta kyeqata virerata uti varuntema
kyeta
vivorave, tura.

(Ihi 95:7-8)

¹⁶ Ta vaisihua Kotira qua rieta qaqira kyeta nkyiari vu aanranraqaa nraahu nrohirera uti varurave? Mwihua tiri haivaqahuave. Mosesiva mwihua sita varero Isipisairo uro kyohua, mwihua Kotira qua rieta raaqutorama.

¹⁷ Kotiva tahuara raraqa tovara 40 ihia variqi vurave? Mwiva tiri haivaqahuara raraqa tovaro varurave. Tiri haivaqahua qumina mwatani variqata uaqia hu kyaiqara utura kyaara mwini qutu taiqa vurama.

¹⁸ Kotiva nai kyauqu nriqigaa vatero tiqaro, Mwihua hia ni mwata tekyā hi mwataraqi uro tekyā hivarave, tu quara, tahuara turave? Mwiva tiri haivaqahuara turave. Mwihua Kotira qua rieta qaqira kyeta nkyiari nrohu aanranraqaa nraahu virera uti varurara tiro, Kotiva mwitaa turama.

¹⁹ Tire ntapihī kyaurata mwihua hia Kotira quara qutaa quave turara tita, mwihua hia qioqama kye Kotira mwata tekyā hi mwataraqi tekyā hirera vura.

4

Kotira nraakye qoravanto tekyā hirara tura

¹ Haaru Kotiva nai kyauqu nriqigaa vatero tiqaro, Ni nraakye qoravanto nivatama kyeta uro tekyā hiqata varivarave, turama. Mwianra rieqata nrivaqe tire aatu hiqata variara. Haunri nkyiqitairo mpovanto mpo aanraqaa ntuqia viro hia tekyā hi mwataraqi quankyora.

² Tire mate riaurantema kyeta tiri haivaqahua-vata Kotira qua riora. Mwihua Kotira qua riovaro mwi quava hia mwihua kyaahaqa hura. mwihua mwi quara rieta mwianra hia qutaa quave timwa kyeta qaqira kyorara tiro, mwi quava hia mwihua kyaahaqa hura.

³ Tire Kotira qua rieta qutaave qiarahua nraahuma uro Kotiravata tekyā hiananra. Kotira mpukuqi nraakye qora Kotira qua nteqa kyaahuara Kotiva mwitaama tiro:

Ni ntaraga taihana nte ntena kyauqu nriqigaa vatena

tiqana, Mwihua hia uro ni vatama kye tekya
hivarave,
turama. *(Ithi 95:11)*

Kotiva nai kyaiqa haaru taiqa kyero tekya huva
viviuro taiqa vuvarovata mwi quara turama.

⁴ Kotira mpukuqi Kotiva tekya hu entarara
mwitaama tiro:

Kotiva 6 entara kyaiqa varaqi viro uro taiqa
kyero

7 entaqaa mwiva tekya hurave, turama. *(Okyara
2:2)*

⁵ Kotiva mwi entaraqaa tekya hurara tita,
Kotira nraakye qoravata tekya hita qati variqi
vivara. Kotira qua rieta qoririma kyeqa nrohia
nraakye qorahuara Kotiva mwitaama tiro:

Mwihua hia qio nte tekya hianinrani vivarave,
tura.

⁶ Haaru tiri haivaqahua Kotira qua kyuge
qua rieta qaqira kyeta hia qutaa quave turara
tita, mwihua hia Kotiravata tekya hinerata vura.
Kotira quara qutaa quave ti nraakye qorahua
mwihuama Kotiva qati kyairata Kotiravatama
kye tekya hivara.

⁷ Haaru tiri haivaqahua Kotira qua qaqira
kyeta mwia kyaara hia Kotiravata tekya hirera
vuvaro airi ihi nritarovalo Kotiva qaiqaa mpo en-
tara mwatama tero tiqaro, Mate mwaa entaraqaa
ni qua riaate, tiro. Mwiva tiri haivaqara Ntevi-
tira nroqitairo tiri haivaqahua mponramwuanra
vaakya timwa nyu quarara tiqaro mwitaama tiro:
Mate Kotira qua rieta hia qoririma kye
mwia qua qaqira kyaate, tura. *(Ithi 95:7-8)*

8 Haaru tiri haivaqahua qumina mwatani variqi vita qutu vuvaro Iosuaava mwihua nraaqiara sita varero uro Isareri mwatani kyorave. Kotiva ni mwatani tekya hiate tiqaro hia Isareri mwata mwianra turavauma. Mwiva Isareri mwataniaanra tutiri, mwiva hiama nraakiara Ntevitira nroqitairo tiqaro, Mwaa entara ni qua riehua ni mwatani tekya hivarave, tutiri. Kotiva ni mwaatave tiqaro mwiva nai varinaniaanra ti varira.

9 Kotiva 6 entara kyaiqa utuqi viro uro mwaa mwatara taiqa kyero 7 entaqaa tekya hurave. Kuaa qarama kye tire Kotira nraakye qoravanto kyaiqa taiqa kyeta mwiaqaatai tekya hiananrave.

10 Kotiva nai kyaiqa taiqa kyero tekya huntama kye Kotira nraakye qoravanto nkyiari kyaiqa taiqa kyeta uro Kotiravata tekya hiqata variqi vivarave.

11 Mwianra rieqatama nrivaqe Kotiravata variananranra hia qoriri hiraqe kepukyaqamaqi vita mwini quara. Tiri haivaqahua Kotira qua nteqa kyeta mwia kyaara mwihua hia Kotira mwaatani tekya hirera vurave. Tiriqitairo mpovanto mwihua nraantantaankyorave.

12 Kotira quavanto qati nraahu vahiqi viqaro kepukya quama vahiho. Paipa hini hini vai vahira votima kyero mwia quavanto mpoqama kyero vaihaira. Paipavanto mwamwanta toqaqiro viro uro mwukyaarivata mwativata teqa kyero ntainra kyaintema kyero Kotira quavanto vaisi vu nraato mwutukyaqi vahira qovarama kyero mwi vaisira mwataarama kye taqero

tigaro, I vu nraato mwutukyaqi vahi quara qora quave, kyuqe quave, ti varira.

¹³ Kotiva ututai inraikyaraqitairo hia mpo inraikyavanto Kotira vuqaa uqeta viro vaiho. Mpo inraikya mpo inraikya nyaamwuni vahi inraikyavave, mwatani vahi inraikyavave, ekyaa inraikyavanto qo tuananraqaa vaiharo Kotiva mwi inraikyara taqe variho. Nraakiara tire ekyaa mwitaama varira mwia vuqaa variqatama teta utuana inraikyara ekyaa timwa qovarama kyeqata timwa mwiananra.

Iesusiva tavaaraqanaa vaisi vunyaava tiriara rieqaro Kotirani kyaiqa varaivama variro

¹⁴ Iesusiva Kotira mwaaquvanto variqaro tiri kyaahaqamaqiro viro Kotiva tiri qua nruka timwa taarive tiro, tiriara rieqaro Kotirani kyaiqa vara mwatero uro nyaamwuni Kotiva varinanima variro. Mwiva tavaaraqanaa vaisi vunyaava mwitaama varirara tita, nrivaqe mwia qua kepukyaqama kye riemwaqita quara.

¹⁵ Tire uqenraunra nraakye qorahua variqata hia qio qora kyaiqa nraatara kyaarahuama varita. Tire mwitaa hura nraakye qorahua variqata haunri tiri tavaaraqanaa vaisi vunyaanranra mwiva hia tiriara po kye ti variho qiaravaara. Ekyaa qora kyaiqavanto tiri mwataara hirero uti vari kyaiqava, kuua mwi kyaiqava Iesusiravata mwataara hiqaro taqovarovata Iesusiva hia qora kyaiqa mpoqiavata varora.

¹⁶ Iesusiva tiri kyaahaqama timwa taiva nronravanto variqaro nyaamwuni uro varirara tita, nrivaqe hia aatu hiraitita, Kotiva varira mwia

nraaqani uro variara. Kotiva tiri kyuqema timwa te varivama variro. Tire mwianra aakyara qiararo mwiva po timwa timwa taananro. Muaanra vahiani entara tire mwianra aakyara qiararo mwiva tiri kyaahaqa hiqaro tiri kyuqema timwa taananro.

5

*Qumina nraakye qorara rieqaro
tavaaraqaanaa vaisivanto Kotirani kyaiqa
varaaninranra tura*

¹ Mwi vaisiva qati vaisivanto nraahu varuvata mwia hena vaisivanto mwia nronraqama kyeta tavaaraqaanaa vaisi variqara Kotirani mwi kyaiqara varaante tura. Mwi vaisiva nraakye qora uaqia hi kyaiqarara rieqaro quara vahi aasau ru kyeqaro qia quara mwateqaro mwi kyaiqara vare varura.

² Mwi vaisiva qati vaisi hia kepukya vahiva variqarora tiro, mwiva taqairaro mwia hena vaisi mpovanto hia kyuqe vu nraato vahiariva qora kyaiqa utu kyairera, mwiva nte mwi vaisira votima kyena hia kepukyaqa huvama varuqo timwa kyero mwia qihaakyama mwataanro.

³ Kotira nraamwuqi vuniqama viro Kotira kyaiqa vara mwate vari vaisiva mwivavata vaisivanto variqarora tiro, mwiva hia hini nraakye qora uaqia hi kyaiqarara nraahu riaraitiro, mwiva nai uaqia hi kyaiqararavata rieqaro quara ru kyero Kotira qia quara mwate varira.

⁴ Mwi vaisiva hia nai nronraqama viro mwi kyaiqara vare varira. Kotiva mwia haivaqara

Eroninra nraanrama kyero nronraqama kyontema kyero, Kotiva mwi vaisira nraanrama kyero nronraqama kye varira.

⁵ Mwia votima kyero Karaisiva hia nai nronraqama viro tiqaro, Kyai nte nraakye qorara rieqana Kotira kyaiqa vara mwataankye, tura. Kotiva mwia nronraqama kyero mwianra mwitaama tiro:

E ni maaquvanto variaro.

Mate nte i qovama varuqo.

(Nte mate i nronraqama kyauqo.)

⁶ Qaiqaa Kotira mpukuqi Kotiva Karaisirara mwitaama tiro:

Vaisi mpo Merikisetekiva nraakye qora uaqia hi kyaiqarara rieqaro ni kyaiqa vara mate varurave.

Evata mwia nraantantamwa kyera vareqarama ekyaa

enta mwi kyaiqara varaqira vinanrave, tura. (*Thi 110:4*)

⁷ Iesusiva mwatani varu entaraqaa mwiva ti atura ntiro vera kyero ntataqi viqaro Kotirara aakyara ntora. Mwiva Kotirara nte qutu quarira e qioma ni kyaahaqa hinanrave timwa kyero hia nai kyakya hurara riaraitiro, Kotira qua nraahu riemwaqiro vurara tiro, Kotiva mwia qua riorave.

⁸ Iesusiva Kotira mwaaquvanto variqaro mwiva hia nte mwia mwaaquve tiraitiro, tirema variqaro nriqa vu inraikyara varaqiro viqarora tiro, mwiva kyuqema kyero Kotira qua riemwaqiro vura.

⁹ Mwiva Kotira qua nraahu riemwaqiro viqaro nriqa vu inraikyara varaqiro viro uro qio varu

vaisiva varura. Iesusiva qio vari vaisiva varirara tiro, nraakye qoravanto mwia qua riemwaqi vihua varivaro Kotiva mwihua huvantu nyatairata mwihua ekyaa entama qati variqi vivara.

¹⁰ Kotiva Iesusira nronraqama kyero tiqaro, Merikisetekiva nraakye qora uaqia hu kyaiqarara rieqaro nini kyaiqa vara matontema kyero Iesusivavata nraakye qora uaqia hi kyaiqarara rieqaro nini kyaiqa vara mwataanarove, tura.

Tire nronra tuaahua nraaqiara taaqa nraantantamwa kye variarorave tura

¹¹ Tire mwaa quara airi qua nkyi timwa nyianre tita, taqauraro nkyi su nyaatovanto hia qioqama kye vahiro qua okyara hia ntapihiaqara ihata tire mwukyaari tu kyeta mwaa quara nkyi timwa nyi varunanra.

¹² Nkye airi enta mwaa quara riemwaqi viqata ntapihi kye rieta mpohuavata timwa nyiataara vaihata nkye hia Kotira qua ntapihi kye rie variavo. Mwia kyaara tire mwi quara okyaraqatai nkyi timwa nyianrava qati vaiho. Nkye mwaa entara kepukya kyara nraataarama nraamwa nraahu nre variavo.

¹³ Nraamwa nraahu nre variva, mwiva nraaqiara taaqa nraahuma variro. Mwiva nraaqiara taaqa variqaro hiamu qio kyuqe hi aanranrave, uaqia hi aanranrave, anoma kyero ntapihiananro.

¹⁴ Kepukya kyara nronra tuaahua nranra hiarave. Nronra tuaahua kepukya kyara nre variantema kye Kotira nraakye qoravanto kepukya qua qio rie varivaro mwihua su nyaatovanto

qio ntapihi vihatara tita, mwihua qioma kyuqe hi aanranrave, uaqia hi aanranrave, anoma kye ntapihivara.

6

¹ Mwi quara rieqatama nrivaqe Karaisira qua rieqata okyaraqinaa qua mwiaqaa vateta, tavaaranavata mwutunivata vahi quara riarerata quara. Vuni nkye uaqia hu kyaiqara uti varuvaro nkye ekyaara qutu viva vahuvata nkye mwi aanranraqaatai tuqasaavi Kotirara riemwaqi vura.

² Nkye nramanri varovaro vaisi mpovanto nkyiqa nai kyauqu vatovata nkye Kotira mwanraqura vare, nkye Kotiva nraakye qora vara sivuma kyaani quara rieta, ekyaara entaqaa Kotiva ko qianinravata nkye riarave. Hia tire okyarani toharai quara mwia nraahu riemwaqita quare.

³ Kotiva qati kyairera, tire uromwi mpoqiavata viqata tavaaranavata mwutunivata vahi quara riemwaqita quara.

⁴ Kotira aanraqaa vita mwiaqaatai qaqira kye quahua, nataama kyeve mwihua qaiqaa Kotira aanraqaa vivara? Mwihua kyokiraqi variavaro su nyaatovanto qatua vihata mwihua Kotiva kyuqema nyataaninra nyaamwunyaa inraikya vareta, mwihua Kotira mwanraqura vareta,

⁵ mwihua mwataarama kye taqaavaro Kotira qua kyuqe qua nraahu vaihata mwihua Kotiva nraakiara govarama kyaani inraikyara hini okyara taqaara.

6 Ekyaa mwi inraikyara taqaahua, mwihua Kotira aanra qaqira kyaivera, mwihua uaqia hi aanranraqaatai qaqira kye nrumu ntante viva hiamu qio vahiananrove. Mwitaa hiahua mwihua Kotira mwaaqu qaiqaama kyatarigaa ru tegata ekyaaahua suqaa mwia kyaurira inraikya vara mwita. Mwitaa hi variarara tiro, mwihua qaiqaa nrumu ntante Kotira aanraqaa viva hiamu qio vahiananro.

7 Kotira qua riemwaqi vi varia nraakye qorahua mwata kyugera votima kyeta variara. Vativanto ntiro mwi mwataraqi viharo kyara tutaiharo mwata mwiqitairo qupiqe variharo Kotiva mwata mwianra kyuge mwatavema tiro.

8 Mwata mpoqaatairo kyaantamwanra uvi auquqa hiva uakukya kyapata nraahu qupiqe variharo Kotiva mwi mwatarara uaqia hi mwataravema tiro. Mwi mwataraqi qupiqaaninra qia tuta kyairaro itamwama kyaananro.

9 Ni nramwunaa tuaavo, nte uaqia hi mwatararavata kyuge mwataravata tiqana hia nkyiara uaqia hia mwatahuave tiqanavauma tina. Tire nkyiara tiqata, Mwihua kepukyaqama kyeta aanra kyugeraqaa vi varivaro Kotiva mwihua sitaarihuama variavo, tunanra.

10 Kotiva hia nkyi apiqama nyataanarove. Mwiva nkyi ntapihi nyataanarove. Nkye mwiani kyaiqa varaarara hia taunru kyaananrove. Nkye Kotirara mwutukya vaihata nkyeta hena nraakye qora Kotira nraakye qora kyaa-haqama nyataararave, mate mwaa entaravata

kyaahaqama nyaterarave, Kotiva hiamu taunru kyaananro.

¹¹ Nkye mwia vekya variva gutaa mwivau vahiarive tita, nkye mwatani variqata Kotira aanraqaa kepukyaqama kye variqi vita uro taiqa kyaata. Nkye mwitaama varira mwianra tiri mwutukya vaihata varunanra.

¹² Tire nkyiara Kotira aanraqaa viqata pupohevovave turo. Kotiva nai kyauqu nriqiqaa vatero kyugema nyatarerave tuvata mpo uhua mwi quarara gutaa quave, timwa kyeta hia pupohovata variqi vuvarora tiro, Kotira quavanto mwihuaqi gutaa mwivau vahura. Nkyevata mwihua votima kye varivaqe tire qiovema qiananra.

Kotiva nai kyauqu nriqiqaa vateqaro tu qarara tire qio qutaavema qiananrave tura

¹³ Kotiva tiri haivaqara Evarahaamunranra nte mwitaa mwitaa hirerave tiqaroma Kotira nraatara kye variva hia mpovanto varuvarora tiro, mwiva nai nrutu nteqaro nai kyauqu nriqiqaa vatero mwitaa turama.

¹⁴ Mwiva tiqaro, Nte ntena kyauqu nriqiqaa vateqanama nte i kyugemaqina viteravema, tuqo. E mwatara terahua airinti varivarave, tura.

¹⁵ Kotiva mwitaa tuvaro Evarahaamuva hia qoriri hiraitiro, qakyoma kyero Kotira vekya variqiro vuvaro Kotiva kyauqu nriqiqaa vateqaro tu quava gutaa mwivau vahuvoro mwiva qoraisi nraaqiara mwata tora.

¹⁶ Vaisivanto nte mwitaa hirerave tirera hiro, nai kyauqu nriqiqaa vateqaro mpovanto mwivavata nraatara kyero nronraqama varira nrutu

timwa kyero nai kyauqu nriqigaa vatairave. Mpovanto mwia quara unra quave timwa kye airi qua qiankyo tiro, mwiva nronra vaisi nrtu nteqaro nai qua kepukyaqama kye varirave. Iutaa mwatananaa okyara mwitaamama vahiho.

¹⁷ Kotiva Evarahaamunranravata mwiva mwatara tohuaravata riegqaro mwivavata nai kyauqu nriqigaa vateqaro timwa to quara kepukyaqama quarive tiro, nai nrtuvata nteqaro timwa torave. Kotiva mwitaa turara tiro, mwiva timwa to quava hia tumitare vaiharo mpo quavanto nritarero vahiananro. Mwiva timwa to quava nraahuma vahiananro.

¹⁸ Kotiva nai kyauqu nriqigaa kyoraravata, nai nrtu ntoraravata, mwitaa hurara tiro, mwia quavanto hiam qio unra qua vahiananro. Kotiva timwa to quava qutaa qua vahirara tita, tire Kotirara tiriqaa ntaqikyante turahua hia aatu hiraitita, Kotira qua riegatama kepukyaqama kye mwia quavanto qutaa qovara hiani entara vekya varita.

¹⁹ Kotiva timwa to quava qutaa qovara hiani entarara riegatama tire hia ntuqutu vaisivi hiraitita, kepukyaqama kyeta variara. Kotira quavanto qutaa qovara hiani entarara riegatama tire qioma tauha voti hira pati kyeta Kotiva varira turuarani uro variananra. Tire qioma mate mwaa entara Kotira nraaqani uro variananra.

²⁰ Iesusiva tiri kyaahaqama timwa teqaro mwiva nraante Kotiva varira turuarani vurama. Haaru Merikisetekiva nraakye qora uaqia hu kyaiqarara riegqaro Kotirani kyaiqa vara mwatontema kyero Iesusivavata Kotiva nraakye qora

qua nruka nyataarive tiro, Kotirani kyaiqa vara mwatero ekyaa enta qati variqiro vivama variro.

7

Merikisetekira okyarara tura

¹ Merikisetekiva vunyaa vaisivanto mwatukya mpo Saremiqaa ntaqikyiqiro viqaro mwiva nraake qorara rieqaro mwiva virini varira mwanriqa, Kotira kyaiqa vare varu vaisiva varurama.

Mpo enta mwiva varuvaro Evarahaamuva ntaquqi viro nronra vaisi vunyaa vaisinramwu nraatara kyero nrumu ntantero aanrani vi varuvaro Merikisetekiva Evarahaamunra uro hunta kyero nai kyauqu mwiaqaa vatero mwianra tiqaro, Kotiva i kyugema kyero ntaqikyivi mwataarive, tiro.

² Timwa kyovaro Evarahaamuva ntaqiqaro varato inraikyara ntainra kyero kyauqurutana vato inraikyaraqitairo kuaa inraikya Merikisetekira mwunrama. Merikisetekira nrutu okyara mwaa quaraqitai tirera, *Vunyaa Vaisivanto Ntapihiki Kyero Nrohi Varivavema qiananra*. Mwiva Saremiqaa ntaqikyivi varurara tiro, mwia nrutu mpo mwaa quaraqitai tirera, *Mwaateraqama Kyero Ntaqikyivi Varivavema qiananra*.

³ Merikisetekira nrohua qohuave, mwia okyarave, hia mpukuqi vahurara tita, hia tire mwia ntapihunanra. Mwia mwatato entarave, mwiva qutu vu entarave, hia mpukuqi gara ntumwa torara tita, hia tire mwia ntapihunanra. (Kotiva mwi vaisira nronraqama kyorara tiro,

mwiva ekyaa entama Kotirani kyaiqa varaqiro quanro.) Mwi vaisira nraantantamwa kyero Kotira mwaaquvanto nraakye qorara rieqaro ekyaa enta Kotirani kyaiqa varaqiro quanro.

⁴ Merikisetekiva nronra vaisivanto varurara rieqata variata. Evarahaamuva tiri haivaqahua vunyaa vaisivanto ntaquqiro viro nramwutaa nraatara kyero, mwihua hu inraikyara varatora kyauqurutana vatoraqitairo Merikisetekira kuaiqia mwunrave. Merikisetekiva nronra vaisi varurara tiro, Evarahaamuva mwitaama kyero mwunra.

⁵ Rivaira okyaraqitaita Mosesira qua okyara vataqi viqatama nraakye qorara rieqata Kotira kyaiqa varaqi vihua, mwihua qumina nraakye qorara nkyeta kyauqurutana vate inraikyaraqitai kuaiqia tiri timwiate timwa kyeqata mpo inraikya mpo inraikya vare variarave. Mwihua nkyiari nramwunaa Evarahaamuva mwataratai huaqitai vare variarave.

⁶ Merikisetekiva hia Rivaira kuaa okyaravanto variqaro Evarahaamuva nai hu inraikyara tukyama kyero vatoraqitairo kuaa inraikya varero Evarahaamunranra tiqaro, Kotiva iqaa kyuqema ntaqikiyi mwataarive, tura. Kotiva nai kyauqu nriqiqaa vateqaro timwa to vaisiva, Evarahaamuva varuvaro Merikisetekiva nai kyauqu mwiaqaa qutero mwi vaisirara tiqaro, Kotiva iqaa kyuqema ntaqikiyi mwataarive, turave.

⁷ Hiama vaisi mwatumwi variariva nronra vaisiqaa kyauqu vatero mwianra tiqaro, Kotiva iqaa kyuqema ntaqikiyi mwataarive, qiananrove. Nronra vaisivanto nai kyauqu

mwatumwi variani vaisiraqaa vateroma mwianra tiqaro, Kotiva iqaa kyuqema ntaqikywi mwataarive, qiananro. Merikisetekiva nronra vaisivanto variqarora tiro, mwiva nai kyauqu Evarahaamunraqaa vatero tiqaro, Kotiva i kyuqema mwataarive, turave.

⁸ Rivaira okyaravanto nronraqama vita Kotira nraamwuqi Kotira kyaiqa varaqita vi variahua, mwihua nraakye qora vataa inraikyara kyauqurutanaqa tukyama kyeqa vataaraqitai kuaiqia vare variara. Rivaira okyara mwihua variqi vita ekyaa qutu vi variahua variara. Merikisetekiva Evarahaamuva ntainra kyero vatoraqaatairo kuaiqia varora. Kotira mpukuqi Merikisetekira okyarara mwiva qati variqiro quari vaisivave turara tiro, Merikisetekira okyaravanto Rivaira okyara mwihua nraatara kyora.

⁹⁻¹⁰ Nte Merikisetekira okyarara rieqana mpo quavata tirera. Rivaiva Kotira kyaiqa vare varuva varuvatara tita, nraakye qoravanto nkyiari vato inraikyara kyauqurutanaqitai kuaiqia vara kyeqata Rivaira mwi varura. Evarahaamuva mpo inraikya ntainra kyero kyauqurutanaqitairo Merikisetekira mwu entara Rivaira hia mwatatovaro Evarahaamunra nai haivaqara mwamwantaqi varura. Mwi entara Rivaiva nai haivaqara Evarahaamunra mwamwantaqi variqarora tiro, mwivavata Evarahaamunravatama kyero variqaro Merikisetekira mwi inraikyara mwuntema kyero mwunra. Rivaiva Merikisetekira mwi inraikyara mwunranra tiro, Merikisetekira okyaravanto

Rivaira okyara nraatara kyora.

¹¹ Kotiva nai qua okyara Mosesira timwa mwu entara mwiva Rivaira okyara vara nronraqama kyero mwihuara tiqaro, Mwi okyararaqinaa vaisivanto nraahuma qio nini kyaiqa varaananrove, timwa kyero Rivaira kuaa okyara varu vaisira Eroninra nronraqama kyovaro Eroniva vuni variqaro mwi kyaiqara varorave. Rivaira okyara mwihua variqata nraakye qorara rieqatama Kotira kyaiqa varaqi viqata quara vahi aasau ru kyeta Kotirani qia quaraqita vuvaro mwihua kyaiqavanto hia anoma kyero kyuqe kyaiqa vahura. Mwihua kyaiqavanto qio vahutiri, vaisi mpovanto Kotirani kyaiqa varaariva Iesusiva hiama qovara hutiri. Iesusiva qovara hiro Merikisetekiva Kotira kyaiqa vara mwatontema kyero Kotira kyaiqa vara mwatora. Mwiva hia Eroniva Kotira kyaiqa varontema kyero Kotira kyaiqa vara mwatora.

¹² Haaru Kotiva Rivaira okyarara mwihua nraahuma ni kyaiqa varaqi quate tura. Nraakiara Kotiva mwi quara qatinani vara kyero Iesusira titovaro mwiva Kotira kyaiqa vararero tumunranra tiro, Mosesira qua okyaravantovata qatinaniqama hiananro.

¹³ Tiri vunyaa vaisivanto Iesusiva hia Rivaira okyara kuaa okyaravanto varura. Hia Iesusira okyaraqitairo mpovanto Kotira nraamwuqi Kotira kyaiqa vara mwataariva varura.

¹⁴ Tire ntapihi kyauraro Iesusira okyaravanto Iutaa okyarama vahi. Hia Mosesiva Iutaa okyaraqinaanra vaisi mpora Kotira nraamwuqi Kotira kyaiqa varaqi quarive tura.

15 Iesusiva hia Rivaira okyaravanto kyaiqa varontema kyero Kotira kyaiqa vararaitiro, mwiva Merikisetekiva Kotira kyaiqa varontema kyero Kotira kyaiqa vararero tumunranra tita, tire ntapihi kye taqauraro Kotiva Rivaira okyara mwihua nraahu ni kyaiqa varaqi quate tu quara qaqira kyora.

16 Vaisi mpovanto Rivaira okyaravanto varuvara tiro, mwiva Kotira nraamwuqi Kotira kyaiqa vara mwate varura. Iesusiva hia mwihua nraantantamwa kyero nai okyarara riemwaqiro viraaitiro, mwiva kepukyavanto ekyaa enta qati nraahu variqiro vi varivara tiro, mwiva Kotira kyaiqa varaqiro vura.

17 Kotira mpukuqi Iesusira okyarara mwitaama tiro:

Merikisetekiva Kotira kyaiqa vara mwantontema kyera

evata Kotira kyaiqa varaqi viqara

ekyaa enta qati variqi vinanrave, turama. *(Ihi 110:4)*

18-19 Rivaira okyaraqinaa vaisinramwuvanto Kotira kyaiqa varaqi viqata hia qio nraakye qora uaqia hu kyaiqara qua nruka nyatovaro mwihua kyaiqavanto hia kepukya vahuvaro Kotiva nai Mosesira mwu quara vara kyero qatinani nruka kyero qaraakya qua qovarama kyora. Haaruaa qua Mosesira qua okyara rieqaro nrohu vaisiva, hia kyugema varu vaisiva varura. Qaraakya quavanto nritarero vahirara tita, tire qaraakya qua rieqatama tire qioma mwaa entara Kotira nraaqani uro variananra.

²⁰ Kotiva Iesusira vara sivuma kyarera hiro nai kyauqu nriqigaa vateqaro qua tura. Rivaira okyaravanto Kotira kyaiqa vararera utuvaro Kotiva hia kyauqu nriqigaa vateqaro qua tura.

²¹ Kotiva nai kyauqu nriqigaa vatovaro Iesusiva nraakye qorara rieqaro Kotira kyaiqa varaqiro vura. Kotiva Iesusirara mwitaama tiro: Nte i nronravanto variqana ntena kyauqu nriqigaa vatena tiqana, E ekyaa enta qati variqira viqara ni kyaiqa varaqira vinanrave. Hia nte mate timwa taani quara vara kyena qaqira kyaaninrave, tura. *(Ithi 110:4)*

²² Kotiva nai kyauqu nriqigaa vateqaro Iesusirara mwitaa turara tita, tire ntapihi kyauraro qaraakya quavanto haaruaa qua nraatara kyero nritareroma vahiro.

²³ Rivaira okyaravanto haarua qua rieqatama Kotira kyaiqa varaqi viqata qutuqi vura. Mwi kyaiqara airi vaisivanto varaqi vura.

²⁴ Qaraakya quavanto qovarama viharo Iesusiva ekyaa enta qati variqi vi varivara tiro, mwiva Kotira kyaiqa varaqiro viqaro ekyaa entama variqiro quanarove.

²⁵ Iesusiva ekyaa enta qati variqiro vi varirara tita, nraakye qoravanto tiri kyaahaqama timwa taante ti variavaro mwiva ekyaa enta mwihuara rieqaro Kotirara aakyara ntamwaqiro quanarovo. Iesusiva mwitaama varivara tiro, mwiva nraakye qora kyaahaqama nyataariva qio variharo Kotiva mwihua qioma huvantu nyataanarovo.

²⁶ Iesusiva vuni variqaro tiriara rieqaro Kotira kyaiqa vara mwate varivama variro. Mwiva

Kotira kyaiqa nraahu vare varivama. Mwiva hia uaqia hi kyaiqaravata utiraitiro, kyuqe kyaiqa nraahu vare varivama variro. Uaqia hi kyaiqara uti variahua variavaro mwiva nanrianraama kyotatavanto variro. Kotiva mwia tuaahera kyaiharo mwiva nyaamwuni viro nraatara kyero veratoma variro. Iesusiva mwitaama vari vaisiva varivara tiro, mwiva qioqama kyero tiri kyaaahaqa hiarivama variro.

²⁷ Rivaira okyaravanto mpo enta mpo enta Kotira kyaiqa varaqi viqata mwihua nkyiari uaqia hu kyaiqarara nraante rieqata quara Kotirani qiaqaa kyovaro itamwa kyovata mwia nraakiara nraakye qora uaqia hu kyaiqarara rieqata mwitaa hura.

Iesusiva hia mwihua hunte hura. Hia Iesusiraqaa uaqia hi kyaiqava vahuvara tiro, hia nai vara ntapihiani kyaiqara nraante mwiva varora. Hia mwiva mpo enta mpo enta quara qiaqaa kyovaro itamwa kyovaro Kotirani mwi kyaiqara varaqiro vura. Mwiva hia airi nani mwitaa hiraitiro, mwiva kuaa nani nraakye qora uaqia hi kyaiqarara rieqaro nai mwamwanta Kotira mwinro qutu viqaro Kotira kyaiqa vara mwatora.

²⁸ Mosesira qua okyarara rieqatama nraakye qoravanto Rivaira okyaraqai vaisi nronraqama kyeta tiqata, Nkyenramwuma tiri uaqia hi kyaiqarara rieqata tiri kyaahaqa hiqata Kotira kyaiqa varaqi quate, tura. Mwitaa tuvata mwi vaisinramwuhua nronraqama vita hia kepukya vahuhuavata variqata mwi kyaiqara vare varura.

Kotiva Mosesirara qua timwa to entara mwia nraakiara Kotiva nai kyauqu nriqiaa vatero nai

nrtutu ntero tiqaro, Ni maaquvanto ni kyaiqa varaqiro quanrove, timwa kyero mwia nronraqama kyora. Mwia mwaquvanto nronraqama viro Kotira kyaiqa varaqiro viqaro qioqama kyero vari vaisiva variqarora tiro, mwiva nronraqama viro ekyaa entama mwia kyaiqa varaqiro quanro.

8

Iesusiva tavaaraqanaa vaisi nronravanto nyaamwuni variqaro tiri kyaahaqa hiqaro Kotira kyaiqa vara mwate varivama variro

¹ Nte qua ti varura mwia okyara vahirero mwataamama vairo. Iesusiva tavaaraqanaa vaisi nronravanto nyaamwuni variqaro tiri kyaahaqa hiqaro Kotira kyaiqa vara mwate varivama variro. Nyaamwuni nronravanto Kotiva variharo mwi vaisiva mwia kyauqu kyaatutanima mwatakyaa viro variro.

² Rivaira okyaravanto Kotira kyaiqa varaqi viqata vaisivanto kyauquqo hoqa to nraamwunraqi kyaiqa vare variqata mwi nraamwunranra Kotira nraamwuve ti varura. Iesusiva nyaamwuni variqaro Kotiva hoqa taira nraamwu tuananraqi variqaro Kotira kyaiqa varaqiro vi varira. (Mwi quara ntapihi kye tirera Iesusiva nyaamwuni qutaa Kotiva varinani uro variqaro Kotira kyaiqa varaqiro vi varirave.)

³ Nraakye qoravanto Rivaira okyaraqinaanra vaisi mpo nronraqama kyarera hita mwianra tiqata, E tiri kyaahaqamaqi viqara vunyaa vaisivanto variqara quara rukyeqara Kotirani kyairaro qiaqaa itaarive, qiara. Mwihua mwitaa

q̄iavaro mwi vaisiva quara rukyeqaro Kotirani kyaiharo q̄iavanto itamwa kyaiharo mwi kyaiqara varaq̄iro vira. Q̄io tiri kyaahaqama timwa teqaro Kotira kyaiq̄a varaq̄iro vi vari vaisiva, Iesusiva, mwivavata Kotira kyaiq̄a vareqaro mpo inraikya Kotira mwinrama. (Mwiva nai nraanre Kotira mwinrama.)

⁴ Iutaa qua mwaanra rieqata Rivaira okyaravanto Kotira kyaiq̄a varaq̄ita quarara tiro, Iesusiva mwatani varitiri, mwiva hiana mwi kyaiqara varaitiri.

⁵ Rivaira okyaravanto Kotirani varaa kyaiq̄ava hia q̄utaa kyaiq̄a vaiharo q̄ati mamanaanruqama kyero vaiharo nyaamwunima kyaiq̄a tuananravanto vahiho. Iesusiva nyaamwuni variqaro Kotirani q̄utaaqama kyero vahi kyaiq̄arama vare variro. Kuaa q̄arama kyero haaru Mosesiva Kotira nraamwu hoqarera uti varuvaro Kotiva tiqaro, E taaq̄iqaa nivatama kyera variarana nte i nraamwuteqana e mwitaama kyera nraamwu hoqaante tura mwianra rieqarama mwitaama kyera hoqaante, tura.

⁶ Kotiva Iesusira nronraqama kyaiharo mwiva Kotira kyaiq̄a varaq̄iro viqaro Rivaira okyara mwihua kyaiq̄a nraatara kyaiharo mwia kyaiq̄avanto vunima vahiho. Rivaira okyaravanto Kotiva Mosesira timwa mwu quara nraahu rieqata Kotira kyaiq̄a varaq̄i vi variavaro Iesusiva Kotiva nai kyauqu nriq̄iqaa vateqaro timwa to quara rieqaro Kotira kyaiq̄a varaq̄iro vi varira. Kotiva nai kyauqu nriq̄iqaa vateqaro tu quava, mwi quava vuni vaiharo Iesusiva mwi quara

riemwaqiro vi variharora tiro, mwia kyaiqavanto vata nritareroma vahi.

⁷ Kotiva Mosesira mwu quava qio vahitiri, Kotiva hiamu mwi quara nruka kyero qaraakya qua mpo nraakiara vataitiri.

⁸ Kotiva taqovata nraakye qoravanto nai Mosesirara timwa to quara hia kyuqema kye riovarora tiro, mwiva mwataama tiro: Nraakiara mpo enta nrianinra mwi entaraqaa nte Isareri nraaqiara Iutaa okyaravata variqana qaraakya qua vataaninrave.

⁹ Ni qua qaraakya mwiva vahirero hia mwihua haivaqahuara qiava quara nraantantamwa kyero vahiananrove. Haaru nte mwi entara mwihua haivaqahua kyauquqaa tu vare Isipiqitai sitaqina nrumu kyena nte mwihuavata variqana qua timwa taavata mwihua ni qua riemwaqi quataara vahuvata mwihua qaqira kyeta hia ni qua riemwaqi vi varurara tina, mwia kyaara nte mwihua qaqira kyaavarave.

¹⁰ Nte nraakiara mpo enta nrianinraqaa Isareri nraaqiaravata variqana qaraakya qua timwa kyena vataaninrave. Hia nte mwi entara oriqa mwi quara qara ntu-aninrave.

Nte mwi entara mwihua su nyaatoqi mwi quara qara ntumwa taaninrave. Nte ntena qua mwihua mwutukyaqi qara ntumwa taaninrave.

Nte mwihua mwanriqavanto variqana mwihuaqaa ntaqikyiqi vi variarita

mwihua ni nraakye qora varivarave.

¹¹ Nraakiara mwi entara nronra vaisivata qumina vaisivantovata mwihua ekyaa ni okyarara

ntapihita hia qumina ni okyarara uro hena nraakye qora timwa nyivarave.

Mwi entara ekyaa hua ni okyara ntapihi kyetara tita,

hia mpovanto uro nai nrunra nrakya qata vakyaa

timwa nyianriva vahiananrove.

¹² Mwi entara mwihua uaqia hi kyaiqara uti varirara

rieqana nte mwihuara po timwa nyataaninrave.

Nte mwihua uaqia hi kyaiqara uti quara nruka nyatena

hia mwianra riemwaqina quaninrave, tura. *(Ieremaiaa 31:31-34)*

¹³ Kotiva mwi quara mwitaa tiqaro qaraakya qua vataaninranra tura. Mwiva mwitaa tiqaro haaru qua vatova mwiva hia vahiananrove tiqaro turama. Haaruaa inraikyavanto nraahaqamaqiro viro uro qamwanramama taiqa quanaro.

9

Haaruaa qua rieqata Kotira nraamwuqi kyaiqa varaqi vurara tura

¹ Nte Kotiva vuni timwa to quara haaruaa qua okyarara tirerama. Kotiva Mosesira qua timwa mwuvaro Mosesiva nraakye qorara mwitaa mwitaama kye Kotira nrutu tuaaheraqi quate tuvata mwi quara rieqata nraamwu mpo Kotirani

hoqa mwatorama. Mwi nraamwuva nai mwata mwaaqa vahu nraamwuva vahura.

² Mwi nraamwunra vahirero tavunaqo hoqato nraamwuva vahura. Nraamwu mwia hoqa kye utaqaqa vaata/antuataara tavunaqo utu teta vuni vahura mwisatara kyuqe inraikya nraahu vahiarive tura. Mwiqi omwa qupi kyeqata vato taquva vahuvaro tainta mpo vahuvaro Kotirani utato mperetivavata vahura.

³ Tavunaqotairo tavaarana tita tora mwia mwaatira uta mwiqiara Kotira turuaranive tura. Kotira turuarani vahurara tiro, vaisivanto mwiqi qati viqetaariva hia vahuvaro qao timwa tora.

⁴ Kotira turuara mwiqi tainta mpo koriqotairo ututo taintara mwiaqaa kyuqema kyero mwunta vu inraikyara qia quarate varu taintava vahuvaro vokuhe mpo koriqotai taqau kye ntumwaqu tova vahuvaro mwiqi Kotiva Mosesira mwu quara qara ntumwa to ori tanava vahuvaro, manaa kyara huto taquvavata mwiqi vahuvaro, Eroninra kyaamwu, mwia haaru aaharaqa mwanre qupiqavu kyaamwuvavata vahura.

⁵ Mwi inraikyava mwi inraikyava mwiqi vahuvaro vokuhe viti hiniqaa hiniqaa nyaamwunyaahua ututova taaratana vahura. Mwitannahua nkyiari nraaokya iri kye aaraa vatetatana Kotiva mwaini mwaaqima variho tiqata varura. Mwitannahua hini vitiqaa hini vitiqaa varuvaro vokuhe uta mwiaqaanrama Kotiva nraakye qorara po kye timwa nyateqaro mwihua qora kyaiqa nruka nyate vari satave tura. Kotiva

nraakye qoravanto uaqia hi kyaiqara uti quara nruka nyataarive tiro, mpo ihi mpo ihiqi kuaa nani nraahu Kotira nraamwuqi kyaiqa varo vaisiva vunyaava nraanre kyaqa kye varero vera ntero vokuhe mwia utaqa uro ntukikiata kyora. Hiama qio tire mwaa qararaqi ekyaa mwi quara mpoqiavata qiarava vahiro.

⁶ Kotira kyaiqa vara mwate varu vaisihua mwaanra qua rieqatama mpo enta mpo enta nraamwu mwiqi tavunaqo vaata utu tova vuruto vahuvata vera ntora, mwisata vera nteta kyaiqa vareqata hia turuara Kotirani vahunani vura.

⁷ Mwihua vunyaa vaisivanto qio nai mwiva nraahuma mpo ihi mpo ihiqi kuaa nani nraahu vera ntanta hura. Mwi entaraqaa mwi vaisiva hia qati mwiqi vera ntaraitiro, mwiva nraanre kyaqaqiro mwiqi uro ntukikiatora. Mwiva nai uaqia hi kyaiqararavata qumina nraakye qora uaqia hi kyaiqararavata rieqaro Kotiva tiriqaa qua vahira nruka timwa taarive tiro, mwiva turuara Kotiva huraqi vera ntero nraanre ntukikiata tero vura.

⁸ Mwi vaisi mwitaama kyeqaro Kotira kyaiqa varaqiro vura mwianra Kotira mwanraquravanto tiri tinraamwutaihata tire ntapihi kyauraro qumina nraakye qoravanto Kotiva hinani vi aanrava hia vahurama. Kotira nraamwuvanto mwatani vahuvaro haaruaa okyaravanto qati vahuvarora tiro, qumina nraakye qoravanto Kotiva hinani vi aanrava hia vahura.

⁹ Mwaa entaravata haaruaa qua rieqaro quara Kotirani rukyero qiaqaa kyaiharo itaiva mwi

kyaiqava hia nraakye qora kyaahaqa ihata mwi-hua mwutukya su nyaatovanto qati nraahu uaqiama kyero vaihata variara.

¹⁰ Nraakye qoravanto haaruaa qua rieqatama kyarave nramanrive nrenranra rieqata mpo qara mpo qarama kye nkyiari mwamwanta hiqama kye kyotataqama kye variare ti variavaro mwi inraikyava hia mwutukya vu nraato kyaahaqa hira. Kotiva nai haaruaa qua Mosesirara timwa torara tiqaro, Mwi quava quaahaqa pataqama vahiananrove. Mwi quava vahiraro ni qua qaraakya quavanto govora hiarive, tura.

Qaraakya quara tura

¹¹ Kotira qaraakya quavanto nritarero vahi quara Karaisiva hia mwi quara nteqaraitiro riemwaqi virero qovarama vura. Mwiva Kotira kyaiqa vare variva vunyaa vaisivantoma variro. Mwiva hia vaisivanto mwata mwaini hoqa tai nraamwunraqi Kotira kyaiqa vare varivavauma. Mwiva nai nritarero vahinani Kotiva varinani nyaamwuni variqaro Kotira kyaiqa vare variro.

¹² Karaisiva nyaamwuni vuva uro turuara, Kotiva hinani hia quaahaqa variariva variraitiro, mwiva ekyaa variarivama variro. Kotiva nraakye qora uaqia hi kyaiqara qua nruka ny-ataarive tiro, Karaisiva kuaa nani hia memenra nraanreve, hia purimakau nraanreve, kyaqa varero mwiqi viraitiro, mwiva nai nraanre varaqiro uro vataiharora tiro, Kotiva tiri uaqia hi kyaiqara qua nruka timwa taariva qio vaiharo tiri huvantu timwa taariva ekyaa enta qio vahiananro.

13 Haaruaa qua okyara riegqaro Kotira nraamwuqi kyaiqa vare varu vaisiva memenra nraanrevata purimakau nraanrevata nraakye qoraqaa ntukikiata kyero purimakau nraati qia quara tova itero qaupaqama vura, mwiva qaupa mwia vaqita kyero nraakye qoraqaa qu nyatero mwihuara tiqaro, Kotiva mwianra riegqaroma nkyi hiqama nyataiho, tiro. Mwiva mwitaa tiqaro mwihua pahi nraahu hiqama nyatero, hia mwihua mwutukya su nyaato hiqama nyatora.

14 Haaruaa qua okyara riegqaro mwitaama kyovaro Karaisiva mwi okyarara nraatara kyero nai nraanregotairo tiri hiqama timwa tero. Kotira mwanraquravanto ekyaa enta qati variqi vi variva Karaisiraqi varuvaro Karaisiva hia uaqia hi kyaiqara utuva Kotira kyaiqa vareqaro qutu vurara tiro, mwia nraanrevanto qioma tiri tivu nraato mwutukya hiqama timwa tairaro tire uaqia hi kyaiqara utuqi viqata uro ekyaa qutu quarava hia vahiraqe tire Kotiva mwiva qati variqi vi vari mwanriqara mwia kyaiqa nraahu varaqi quanana.

15 Karaisiva Kotira qaraakya qua qovarama kyai vaisivama variro. Kotiva nai kyauqu nriqigaa vatero tiqaro, Nte nyaanrama taari nraakye qorahua kyugema nyataarita ekyaa enta kyugema kye qati variqi vivarave, turara tiro, Karaisiva mwi quava qutaa mwivau vahiarive tiro, qovarama vura. Nraakye qoravanto haaruaa qua Mosesira mwu quara rieta hia mwi quara ntapihi kye riaraitita, uaqia hu kyaiqara utuqi vi varuvaro Kotiva mwiaqaatairo mwihua uaqia hi quara nruka

nyatarero qaraakya qua timwa tovaro Karaisiva nraakye qorara rieqaro qutu vura.

16-17 Vaisi mpovanto qati variro tiqaro, Nte qutu quariro mwi vaisiva mwaa vaisivama nte hu inraikyara varaananrove, timwa kyero mwi quara qara ntumwa taananro. Qara ntumwa tero mwiva qati variani entaraqaa hiama vaisi mpovanto mwiva hi inraikyara varaananro. Mwiva qutu viraroma qio mwia quavanto qutaa mwivau vahiananro.

18 Mwia votima kyero Kotiva haaruaa qua timwa tova, mwi quava kepukyaqama quarive tita, mwihua quara ru kyovaro mwia nraanrevanto raurura.

19 Mwi entara vuni Kotiva timwa to quara ekyaa mwi quara Mosesiva nraakye qora timwa nyi taiqa kyero mwiaqaatairo purimakau nraati rutoravata, memenra nraati rutoravata, mwia nraanre kyaqa kye varero mwia qati nramanrivatama kyero tuqasaa kyero sipisipi kyaahi ventakya voti huraqi ntamwa to kyaantara vara kyero qaukyuvera mwanre voti hura vitiqaa rupa tero nraanreqi ntamwa kyero varero uro Kotira qua qara ntumwa to mpukuraqaavata nraakye qoraqaavata nraanre ntukikiatero.

20 Mwiva nraanre Kotira mpukuqaavata, nraakye qoraqaavata, ntukikiata kyero tiqaro, Kotiva qua timwa kyero vatero nkyiara, Mwi quara riemwaqi quate, tihata nkye tiqata, Tire mwi quara riemwaqi virerave, qiara. Kotiva timwa tai quavavata nkye qia quavavata kepukyaqama quarive tinama, nte nraanre mwaa ntukikiata kye nkyi qu nyatauqo, tura.

21 Mosesiva mwitaa timwa kyero mwitaa-maairo viqaro nraanre kyaqaqiro uro Kotira nraamwuqaa ntukikiata kyero nraamwu mwiqi vahu inraikyaraqaavata ntukikiatora.

22 Haarua qua okyarara riegqaro mpo inraikya-vanto uaqia huvaro nraanrevanto hiqama nyate varura. Hia mpo inraikya ru kyairaro nraanre rauru viraro qutu virera, Kotiva nraakye qora uaqia hi kyaiqara qua nruka nyataari aanrava hia vahura.

Kotiva nraakye qora uaqia hi kyaiqara qua nruka nyataarive tiro, Karaisira nraanre rauru-varo qutu vura

23 Kotira nraamwu mwatani hoqato nraamwunravata, nraamwu mwiqi vahu inraikyaravata, qumina vaisivanto hoqa kyero ututo inraikyava nraahu vahurama. Mwitaa hi inraikyava Kotirani qutaaqama kyero vahi inraikyava nyaamwunima vahi. Vaisivanto Kotira nraamwu mwatani vahuravata, mwiqi vahu inraikyaravata, hiqama mwatarero mwiva quara nraanrege nraahu ntukikiata kyeqaro hiqama mwate varurama. Kotiva hi inraikyara nyaamwuni vahi inraikyara hiama qio quara vahi aasau nraanrege hiqaananro. Nritarero variari vaisira nraanrevanto nraahu mwi inraikyara hiqaarivama vahi.

24 Karaisiva hia vaisivanto nyaamwuni vahi nraamwunranra riegqaro hoqa to nraamwuva mwata mwaaqa vahura turuaraqi viqe toravauma. Karaisiva Kotira nraamwu tuanarra nyaamwuni vahira mwiqima viqetero. Mwi quara vutu kye tirera, Karaisiva Kotiva varinani

nyaamwuni viva uro variqaro tiri kyaahaqa hiarivama variro.

²⁵ Kotira nraamwuqi kyaiqa varai vaisiva vun-yaava mpo ihi mpo ihiqi kuaa nani nraahu quara vahi aasau nraanre kyaqa kye varero Kotira nraamwu turuarani vi varira. Karaisiva hia mwitaa hira. Kotiva nraakye qora uaqia hi kyaiqara qua nruka nyataarive tiro, mwiva hia qaiqaa qutiro qaiqaa qutiro hiariva varira.

²⁶ Mwiva mwitaa hiankye titiri, mwiva mwata mwaa ututo entaraqaatairo airi nani nriqavi inraikyara varaqiro vitiri. Karaisiva hia mwitaa hirero qovara hiravauma. Mwaa entara taiqaari entava qaumaqa huvaro Karaisiva Kotiva nraakye qora uaqia hi kyaiqara qua nruka nyataarive tiro, kuaa nani nraahu mwihuara rieqaro qutu virero qovara hura.

²⁷ Mwata mwaaqa vari nraakye qorahua variqi vita kuaa nani nraahu qutu vita mwiaqaatai mwihua varivaro Kotiva mwihua quaqaa vateroma ko qiananro.

²⁸ Karaisiva Kotiva nraakye qora uaqia hi kyaiqara qua nruka nyataarive tiro, mwiva-vata kuaa nani nraahu qutu vura. Karaisiva mwitaama kyero qutu vurara tiro, Kotiva mwia kyaiqara rieqaro qioqama kyero nraakye qora uaqia hi kyaiqara qua nruka nyataarivama vahiro. Nraakiara Karaisiva qaiqaa mwatani tumuani entara mwi entara mwiva hia nraakye qora uaqia hi kyaiqarara rieqarovauma tumuananro. Mwiva mwi entaraqaa mwia vekya vari nraakye qorahua sitareroma tumuananro.

10

Rivaira okyaravanto Kotira kyaiqa varaqi vuraqaatairo Kotiva nraakye qora uaqia hi kyaiqara qua nruka nyataariva hia qioqa hura

¹ Kotiva Mosesira mwu quava mwi quava vahirero hia qutaa inraikya vahura. Qati mamanaanruqama kyero vahura. Mwitama vahirara tita, nraakye qoravanto mwi quara riemwaqi viqata hia ntapihi kye Kotiva kyugema nyatarera hu okyarara taqora. Nraakye qoravanto Mosesira mwu quara rieqata mpo ihi mpo ihiqi quara vahi aasau nraahu Kotirani qia quaraqita vuvaro quara vahi aasau qia quara mwato inraikyava su nyaato mwutukya hia qioqama kye hiqama nyataariva vahuvaro nraakye qora uaqia hu kyaiqava qati vahuvata mwihua hia qioqama kye varu nraakye qorahua varura.

² Kotirani qia quara mwatova quara vahi aasau mwiva nraakye qora su nyaato mwutukya qioqama kye hiqama nyataankye titiri, nraakye qoravanto tiqata, Tiri uaqia hi kyaiqara qua nruka timwa taiho, timwa kyeta hiamaa qaiqaavata mpo ihi mpo ihiqi quara vahi aasau Kotirani qio quara mwataatiri.

³⁻⁴ Purimakau qora ru kyaira mwia nraanrevantovata, memenra nraanrevantovata, rauriraro hiamaa Kotiva mwianra rieqaro nraakye qoravanto uaqia hi kyaiqara uti quara nruka nyataanro. Mwitaa hurara tita, nraakye qoravanto mpo ihi mpo ihiqi quara vahi aasau ru kyeta Kotirani qia quaraqita vuvaro su nyaato ntapihi vuvata tiqata, Qikye, tire uaqia hi kyaiqara nraahu uti varurahuave, tura.

⁵ Kotirani quara vahi aasau qia quara mwate varuva hia nraakye qora kyaahaqama nyatorara tiro, Karaisiva mwaa mwataraqaa tuminrenra hiro Kotirara mwitaama tiro:

Quara vahi aasau ini qia quarataavave, ini vataa kyaravave, ekyaa mwi inraikyava hia i mwutukya ntihara variaro.

Mwitaa ihara e nianra mwiva ni mutukya vahira varaqiro quanarove timwa kyera ni mamanta mwatanianra rieqara terama mataaro.

⁶ Quara vahi aasau ru kyeqata kyaitu qia quara mwataara mwianra hia e qamwateqara variaro. Nraakye qoravanto tiri uaqia hi kyaiqara qua nruka timwa taarive timwa kyeta quara vahi aasau

varaqi ini ru kye vataararavata hia qamwateqara variaro.

⁷ Mwitaa hi variarana nte iara tiqana, Kotio, nte mwaa varuqo.

Nte i kyakya hi inraikyara vararerana varuvave. Haaru nianra qara ntumwa to quava tuntema kyena

nte mwitaa hiqana i kyakya hira vataqina virerave, tura. *(Ihi 40:6-8)*

⁸ Kyai nte hini qua tura qaiqaa qiari. Haaru Kotiva Mosesira qua timwa mwinro tiqaro, Nkye quara vahi aasau nini qia quaraqita quate, timwa kyero varuvaro Iesusiva Kotirara mwitaama tiro: Ini quara vahi aasau qia quara mwataava ekyaa mwi inraikyava hia i mwutukya ntihara variaro. E hia ekyaa mwi inraikyarara qamwateqara variaro, tura.

⁹ Iesusiva mwitaa timwa kyero mwiva nte vaakya turara tiqaro, Kotio, nte mwaa varuqo. Nte i mwutukya vahira vararerana varuvave, tura. Iesusiva mwitaa tuvaro Kotiva nai Mosesira mwu quara haaruaa qua qaqira kyero mwia mwaatana mpo qua nai mwutukya vahu quara govarama kyora.

¹⁰ (Mwi quara okyara mwitaamama vahi): Karaisiva Kotira mwutukya vahi inraikyara varaqiro viqaro uro kuaa nani nai mwamwanta mwinro qutu vurara tiro, Kotiva tiri uaqia hi kyaiqara qua nruka timwa taariva qioma vahi.

¹¹ Mwaa entara Rivaira okyaraqitaita mpo hia vaisihua ekyaa enta haaruaa okyarara rieqata sivi variqata Kotirani kyaiqa varaqi viqata airi nani Kotirani quara vahi aasau qia quara mwate variara. Mwhua mwitaama kye Kotirani varaa kyaiqava hiama qio uaqia hi kyaiqara qua nruka timwa taananro.

¹² Kotiva tiriara mwhua uaqia hi kyaiqara qua nruka timwa taarive tiro, Karaisiva tiriara rieqaro kuaa nani qutu vura. Mwiva mwitaa hurara tiro, mwiva tiri kyaahaqama timwa taariva ekyaa enta qati nraahuma variqiro quanano. Karaisiva tiriara rieqaro qutu viro mwiaqaatairo mwiva nritarero uro Kotira kyauqu kyaatutani mwatakyaa viro varira.

¹³ Mwiva mwaa entara mwini variqiro viraro Kotiva mwia nramwutaahua nraatara mwatairaro nai kyauqu mwhuaqaa vataaninra.

¹⁴ Iesusiva Kotirani kyaiqa vareqaro nraakye qorara rieqaro kuaa nani qutu vurara tiro, mwiva Kotira nraakye qora su nyaato mwutukya

hiqama nyataihata mwihua ekyaa enta qio vari nraakye qorahua variqi vivara.

¹⁵ Kotira mwanraquravantovata Kotira okyara ntapihi kyeroma tiri timwa timwinro. Mwiva haaru poropeti kyaahaqa huvaro mwi vaisiva tiqaro,

¹⁶ Kotiva mwitaama tiho,
Nte nraakye qora kyapata variqana qaraakya qua vatarera.

Nraakiara nriani entaraqaa hia nte oriqaa ntena qua qara ntumwa tarerave. Mwi entaraqaa nte nraakye qora su nyaatoqi ntena qua vatarerave.

Nte ntena qua mwihua mwutukyaqi qara ntumwa tarerave, tiho, tura. *(Ieremaiaa 31:33)*

¹⁷ Qaiqaavata mwitaama tiro:
Kotiva mwitaama tiho,
Nraakye qoravanto uaqia hi kyaiqara uti varirave,
ni qua raaqute varirave, nte ekyaa mwi quara taunru kyena hia mwi quarara riemwaqina virerave,

tiho, tura. *(Ieremaiaa 31:34)*

¹⁸ Kotiva nraakye qorara nkye uaqia hi kyaiqara utuara ekyaa mwi quara nruka nyataurave tirara tita, nraakye qoravanto qumina qaiqaa tiqata, Tiriqaa qua vahira nruka timwa taarive tiqata Kotirani kyaiqa varaqi virerave, tivora.

Kyai Kotira nraaqani quare, tura

¹⁹ Iesusiva tiriara riegaro mwia nraanre rauruvaro qutu vurara tiro, Kotiva tiriqaa qua vahira

nruka timwa taihata tire mwia qua rie varurahua qioma Kotira nraamwu turuarani qati quanana. Tire qioma Kotiva hinani qati quanana.

²⁰ Haaru Kotiva hinani vi vari aanranra tauhaqo antua tovata tire Kotiva hinani quara aanrava hia vahuvaro Iesusiva mwamwanta vataava variqiro viro tiriara rieqaro qutu viro mwiva mwi tauhara qatinani vara kyero mwiva Kotiva hinanianra tirini qaraakya aanra utu timwa tora.

²¹ Mate Iesusiva tiriara rieqaro vuniqama viro variqaro Kotira kyaiqa vareqaro Kotira nraamwuqaa ntaqiki varira.

²² Iesusiva mwitaamaqiro vi varihatara tita, nrivaqe Kotiva varira mwia qaumato quara. Kyai mwiva hinani tiri mwutukyaqitairo quataa hirage quara. Iesusiva qutaa mwi aanranra utu timwa taiho timwa kyeta quara. Tire ntapihi kyauraro tiri tivu nraato mwutukyavanto uaqiama kyero vahuvaro Iesusiva nai nraanre rauru kyero tiriara rieqaro qutu vurara tiro, tiri tivu nraato mwutukya hiqama timwa taihata varunanra.

²³ Kotiva qutaa qua nraahu ti variva hiana mpo qua nruka kyero mpo qua qiananro. Mwianra rieqatama nrivaqe hia ntuqutu vaisivi hiraitita, kepukyaqama kye Kotiva kyugema timwa taani entara vekya variqi quara.

²⁴ Varaivaqe teta hena nraakye qorara nronraqama kye riemwaqi viqata nanrianra nanri-anra mwutukya vahiraqeta kyuqe kyaiqa nraahu varaqita quara.

²⁵ Nrivage ntuvaantua hiqata Kotira qua riananra hia qaqira kyaraitita, tuqara kyeta tu-taara. Mpo hiahua hia ntuvaantua hirara nron-raqama kye riaara. Haunri tirevata mwitaa hiarora. Karaisiva tumuanri entava qauma qauma hi varira mwianra riegata nrivage tire teta henahua kepukyaqama nyateqata Kotira aanraqaa vi variara.

²⁶ Tire Kotira qua qutaa qua rieta mwiaqaatai Kotira mwoqa mwita teta uaqia hi aanranraqaa nraahu virerave qiarera, qaiqaa tiriara riegaro Kotirani tiri kyaahaqa hiani kyaiqara varaariva hiamahiananro. Kotiva qaiqaa tiri uaqia hi kyaiqara qua nruka timwa taariva hiamahiananro.

²⁷ Tire mwitaa hiarera, tire mpoqama kye aatu hiqata Kotiva ko qiani entara vekya vari-arava nraahuma vahiananro. Qiavanto mpo-qama kyero iteqaro Kotira nramwutaahua ita-mwa tatoqa kyaani qiara tire mwia vekya nraahu variaravama vahiananro.

²⁸ Haaruaa qua Kotiva Mosesira mwu quara nteqa kyo okyarava mwitaama vahura. Vaisi mpovanto mwi quara nteqa kyovata vaisi taaratanave, taarampotanavantove, tiqata, Qutaa tire tage varuraro mwi vaisiva mwi quara nteqa kyairave, tuvaro mwiaqaatairo hia mwi vaisirara po timwa mwataraitiro, gamwanrama kyero mwia ru kyora. Haaruaa qua nteqa kyo okyarava mwitaama vahura.

²⁹ Haaruaa qua nteqa kyo vaisira rukyo okyarava mwitaama vahirara tiro, qikye, qaraakya qua rierovata mwoqa mwiani vaisira

ru kyaari okyarava nataamave vahiananro? Mwi quara mwoqa mwiani vaisiva mwitaa hiqaroma Kotira mwaaquara qumina inraikyavema tiro. Karaisira nraanrevanto Kotiva qaraakya qua timwa tora kepukyaqama kyero mwi vaisira uaqia hi quara nruka mwataariva vaiharo mwi vaisiva tiqaro, Hiama qio nruka mataananrove. Qumina nraanreve, tiro. Kotira mwanraquravanto nraakye qora kyugema nyataaninranra mwi vaisiva qaqrave tiro, qoririma mwate variro. Qikye, mwi vaisira rukyaani okyarava nataamave vahiananro?

³⁰ Tire ntapihi kyauraro mwaa quara nte qiani quara Kotivama timwa tero. Mwiva mwitaama tiro:

Ntenavanto mwihua ru vuntuaninrave. Nte-

vanto

mwihua nkyiari kyoqaa nyianinrave, tura. *(Lo*

32:35) Kotiva mwitaa tuvaro mpo quavata

vahiva mwitaama tiro:

Kotiva naivanto nai nraakye qoraqaa qua vatero mwihua ko qiananrove tura. *(Lo 32:36)*

³¹ Qikye, Kotiva qati variqiro vi varira kyauquqi mwia qua nteqa kyaani vaisiva ntumwa quaninranra nronraqama kyena po kye tuqo. Kotiva mwi vaisira nataamave mwataanro?

Mwianra rieqatama nkye Karaisirara kepukyaqama kyeta riemwaqita quate tura

³² Haaru Kotira quavanto nkyi mwutukya su nyaatoqi viro ntuvaahama nyatovata varu entarara nraato tuata. Mwi entara nkye Kotira qua riemwaqi vi varuvata nkyi muaanra nyita nkyi

uaqiamaqita vuvata nkye nriqa vu inraikyara varaqi viqata nkye kepukyaqama kyeta nraahu variqi vura.

³³ Mwi entara mpo hura nkye varuvata mpo uhua nraakye qora suqaa nkyi uaqia hu quara timwa nyateta nkyi uaqiama nyatora. Mpo hura mwihua nkyi hena nraakye qora uaqia hu quara timwa nyateta uaqiama nyate varuvata nkye nkyeta hena nraakye qora kyaahaqamaqi vura.

³⁴ Mwi entara Karaisira vataqi vura kyaara nkyi henahua karavuqi kyovata nkye hia aatu hiraitita, uro mwihua kyapata variqata mwi-huara po kye timwa nyatora. Mwi entara nkyi mwatave, nkye hu inraikyarave, varovata nkye hia mwianra nronraqama kyeta riora. Nkye tiqata, Tire hura inraikyava nyaamwuni nritarero vahi inraikyava ekyaa enta qati nraahu vahiqiro quanarove, timwa kyeta qamwateqata nraahu varura.

³⁵ Mwi entara nkye kepukyaqama kyeqa variqi vurara rieqatama nkye mwaa entaravata kepukyaqama kyeqata nraahu variqi vivaro Kotiva mwianra rieqaro nkyi kyoqaa nyianri.

³⁶ Nkye hia pupohairata kepukyaqama kyeta variqi vivera, nkye qioma Kotira mwutukya vahi-aninra varaqi vivaro Kotiva nai kyauqu nriqiqaa vateqaro timwa to quava qutaa nkyiqi vahi-ananro.

³⁷ Kotira mpukuqi qara ntumwa to quava mwitaama tiro:
Pataqia vari kyero
nraakiara tuminrenra hiari vaisiva tumuananro.
Mwiva hia vari kyero qakyoma kyero tumua-
nanro.

38 Ntapihi kyero nrohiani vaisirara Kotiva mwitaama tiro:

Mwi vaisiva ni quara qutaave timwa kyero ni qua rieqaro qati variqiro quanarove.

Mwi vaisiva ni aanraqaatairo tuqasaaviro qaqira kyero virera, hia nte mwianra

qamwata mwataaninrave, tura. (*Habakuk 2:3-4*)

39 Tire Kotira aanraqaa viqata hia mwiaqaatai tuqasaqita raupirima quarahuama varita. Tire Kotira quara qutaave timwa kyeta mwi quara nraahu riemwaqi quararo Kotiva tiri tivitaarihuama varita.

11

Tire Kotira quara qutaave timwa kyeta riemwaqi quana okyarara tura

1 Tire Kotira quara qutaave timwa kyeta riemwaqi quara okyarava mwataamama vahiro, Tire Kotira quara qutaave tiqata hia taara vu nraato tiraitita, Kotiva kyugema timwa tarera hiari inraikyava qutaama qovarama quanarove timwa kyeta mwia vekiama variananra. Mwaa entara mpo inraikya mpo inraikya hia vuqotai taqaura inraikyava vaihata tire Kotira quara qutaave tiqatama qutaqama kyero ekyaa mwi inraikyava vaiho ti varunanra.

2 Haaru vetato varu entara Kotira nraakye qoravanto Kotira quara qutaave tiqata kepukyaqama kye variqi vurara tiro, Kotiva mwihuara qamwateqaro varura.

3 Haaru Kotiva tuvaro mwia quavanto nyaamwuvata mwataavata utu kyero vatora mwi quarara tire tiqata, Qutaa Kotiva mwitaa hurave,

timwa kyeqata varunanra. Mwiva mwi entara hia qio vaisivanto taqaani inraikyara vara kyero mwiaqotairo qio vaisivanto taqaani inraikyara utu kyero vatora.

Everira, Inokura, Noaanra, mwinramwuhuara tura

⁴ Haaru Everiva Kotira quara qutaave timwa kyero sipisipi nraati ru kyero Kotirani qia quara mwatovaro mwiva Kotira mwu inraikyava Keniva Kotira mwu inraikyaravata nraatara kyora. Everiva Kotira quara qutaave tuvaro Kotiva mwianra, E ntapihi kyera variara vaisiva variaro, timwa kyero Everiva mwu inraikyarara qamwata mwatora. Everiva haaru qutu vuvaro mwiva Kotirara qutaave tu quara nraakye qoravanto nai timwa mwi nai timwa mwimaqita vi variavarora tiro, mwia quavanto hia taiqaraitiro, qati nraahu vahiqiro vi variro.

⁵ Haaru Inokuva Kotira quara qutaave timwa kyero Kotirara kepukyaqama kyero riemwaqi vuvara tiro, mwiva hia qutu vura. Mwiva hia qutu vura qati varura Kotiva nyaamwuni vita varovata hia vaisivanto mwia puaama kye vitora. Kotira mpukuqi qara ntumwa to vaisiva Inokurara mwitaama tiro: Inokuva mwatani kyuqema kyero variqiro vuvarora tiro, Kotiva mwia qamwata mwateqaro mwia qati nyaamwuni vitero vurave, tura.

⁶ Vaisivanto hia Kotira quara qutaave tiraitiro variraro Kotiva hiam mwi vaisira qamwata

mwataanro. Vaisivanto tiqaro, Qutaama Kotiva variho. Qutaama nte mwianra puamaqina quariro mwiva ni kyugema mataanrove, qiariva mwi vaisiva nraahuma Kotira nraaqani qio quanano.

⁷ Kotiva Noanranra tiqaro, Mpo inraikya mpo inraikya nraakiara qora inraikyavanto mpo enta qovara hiananrove, tuvaro Noaava hia mwi inraikyara taqaraitiro, Kotira quara qutaave timwa kyero nramanriqaa quani nraamwunra hoqa kyero nai nraakye nraaqiararavata mwi nraamwunraqi kyugema varurave. Noaava Kotira quara qutaave tuvata mwia hena nraakye qora mwatani varuhua hia Kotira quara qutaave tuvaro mwia kyaara Kotiva mwihua ntugutu taiqa kyero Noanranra ntapihiki kyero nrohi vari vaisivave tura.

Evarahaamunranra tura

⁸ Haaru Kotiva Evarahaamunra nraanrama kyero tiqaro, Sivira ena mwaata mwaini kyera mpo nani uro variraqe nraakiara mwi mwatara i mwianrinro ini vahiarive, tuvaro Evarahaamuva mwi mwatara hia taqaraitiro, Kotira quara qutaa quave timwa kyero nai mwaata qaqira kyero vurama.

⁹ Evarahaamuva Kotira quara qutaave timwa kyero Kotiva nai mwia kyaama to mwataraqaa uro variqi viro mwiva mpo mwatanaava votima kyero variqaro mwiva hia mwaakyota variyani nraamwunra hoqa taraitiro, seri nraamwu nraahu hoqa kyero mwiqi mpoqi mpoqi variqiro vura. Mwitaa huvata mwia mwaaku Aisaakivavata mwia nraisi Iaikopuvavata tiqata,

Kotiva mwata mwaanra tu quava tiritanani vaiharo mwaa mwatara tiri kyaama taivama vaiho, timwa kyeqata mwi mwataraqaa seri nraamwuqi nraahu variqi vurama.

¹⁰ Mwi entara Evarahaamuva seri nraamwuqi variqiro viqaro mwiva nyaamwuni vahiani mwatukyara Kotiva riemwa kyero mwaakyota variani nraamwunra hoqa tora mwia vekya varurama.

¹¹ Evarahaamunra nraatavanto Seraava kyontaqama viro nraaqiara mwataariva hia qioqa huvaro Seraava hia mwianra nronraqama kye riaraitiro, mwiva tiqaro, Kotiva nianra nraaqiara mwataanrove tiva mwiva qutaa qua nraahu ti varivave, timwa kyero variro nraakiara Seraava qutaa nraaqiara tuaqama viro nraaqiara mwata tora.

¹² Mwitaa huvaro Evarahaamuva nyaapaiqama viro qutuariva qaumaqa hu vaisira kuaiqiqaatairo mwia nraaqiara airintivanto govarama vura. Mwiaqaatai govora hia nraaqiarahua govora aahoqura votima kyeta airinti variara. Mwihua nramanri tokyasataa nruqa vahira votima kyeta airinti variara.

¹³ Nte vaakya tu nraakye qorahua Kotira quara qutaave timwa kyeta Kotiva nkyiari kyaama to inraikyara mpo inraikya mpo inraikya hia vararaitita, qutu vura. Mwihua qutaa mwi inraikyava nraakiara govora hiananrove timwa kyeta qamwateqata varura. Mwihua mwata mwaanra vutu kye tiqata, Qutaqama kye tire mpo mwatanaavanto mwata mwaaqa quaa-haqama varuro, tura.

14 Mwihua nkyiari mwaata tuananra puaama kye mwini viqatara tita, mwitaa tura.

15 Mwihua haaru Evarahaamuva qaqira kyero nru mwatara hia mwini nrumu ntanteta virara nraato turave. Mwihua mwini nrumu ntanteta virara nraato tutiri, qioma mwihua mwini vutiri.

16 Mwihua nritarero vahi mwatara mwianra mwutukya vahuvata mwia vekya varura. Mwihua Kotirara kepukyaqama kyeta riemwaqi viqata nyaamwuni vahu mwatara mwia vekya varurara tiro, Kotiva mwihua mwata terama nyatero tiqaro, Nte hia kyauriraitina, nte mwihua mwanriqavanto variqana mwihuaqaa ntaqikyiqina virerave, tura.

17-18 Evarahaamuva Kotiva timwa to quarara guta qave timwa kyero nai mwaaqu ru kyero Kotira mwinrenra uti varura. Kotiva nai kyauqu nriqiqaa vatero Evarahaamunranra tiqaro, I mwaaqu Aisaakiraqaatairo i nrutuvanto qati nraahu vahiqiro quanarove, timwa kyero variro mpo enta Evarahaamunra mwataara hirero mwianra tiqaro, Ena mwaaqu ni ntuqutu mpiante, tuvaro Evarahaamuva Kotira qua riero nai mwaaqu ru kyarera hiro tiqaro, Kotiva nianra nai kyauqu nriqiqaa vateqaro timwa to quava guta qua nraahuma vahianarove.

19 Nte ntena maaqu ru kyaairo Kotiva qioma mwia qati vara sivuma kyaananrove, timwa kyero mwia Kotira ru kyero mwinrenra uti varuvaro Kotiva hia mwia ru kyaante tuvaro Evarahaamuva nai mwaaqu qutu vuraqitairo qati sivuvaro vitontema kyero vitora.

Aisaakira mpo, Iaikopura mpo, Iosepira mpo, mwinramwuhuara tura

²⁰ Aisaakiva Kotiva timwa to quarara qutaave tiqaro nyaapaiqama viro qutuari entava qaumaqa huvaro mwiva nai kyauqu Iaikopuraqaa-vata Isoraqaavata vatero kyuqema nyateqaro mwitanahuara tiqaro, Qutaama Kotiva nraakiara nkyitana mwitaa mwitaama kyero kyuqema nyataariva variho, tura.

²¹ Iaikopuvavata Kotiva timwa to quarara qutaa quave tiqaro nyaapaiqama viro qutuari entava qaumaqa huvaro nai kyauqu Iosepira mwaaqutanaqaa vatero kyuqema nyatero mwitanahuara tiqaro, Qutaama Kotiva mwitaa mwitaama kyero nkyitana kyuqema nyataariva variho, timwa kyero nai kyauruqaa vuntuvi variqaro Kotira nrutu tuaaherora.

²² Iosepivavata Kotiva timwa to quarara qutaa quave tiqaro nyaapaiqama viro nai qutuari entava qaumaqa huvaro Kotira qua mpo qovarama kyero tiqaro, Qutaama nraakiara Isareri nraakye qora Isipiqi varita nraakiara nkyiari mwaatani nrumu ntanteta vivarave. Mwi entara virera hita ni mwukyaari mwaa mwataraqitai pati kye varaqi uro tita mwatani quntaate, tura.

Mosesirara tura

²³ Mosesira nrohua qohua Kotira qua riemwaqita vi varura. Mosesira nrohua qohua mwia mwata kyeta taqovaro nraaqiara kyuqeva varuvata mwitanahua Perova qoraisi nraaqiara mwata tera rukyaate tu quara nteqa kyeta hia mwianra aatu hiraitita, Kotirara qutaama

mwiva tiri kyaahaqa hiariva variho timwa kyeta Mosesira taarampo torara uqetaqita vura.

²⁴ Mosesivavata Kotira qua riemwaqiro vi varura. Mwiva nronra tuemwa viro Kotira quara qutaa quave timwa kyero mwiva qaqao tiro, Hia nianra Perora nraamwunravanto viritai vaisirave qiatrave.

²⁵ Nte Isipiqinaahuavata pataqia variqana qora kyaiqa utuqi vina qamwateqana variankyorave. Nte qaqira kyena ntena nramwunaahua Kotira nraakye qora kyapata kuaaqi variqana muaanra varaqina virerave, tura.

²⁶ Isipini mpo inraikya mpo inraikya kyuqe hu inraikyava nraahu vahuvaro Mosesiva hia mwianra nronraqama kyero riaraitiro, Kotiva mwia nronraqama kyero titora mwianra nronraqama kyero riemwaqiro viro tiqaro, Ntena nraakye qora kyapata kuaaqi variarita Isipiqinaahua qioma ni uaqiamaqita vivaqe varianinrave, timwa kyero Kotiva nraakiara nyaamwuni mwia kyoqaa mwianinra mwianra riemwaqiro vura.

²⁷ Mosesiva kepukyaqama kyero Kotirara riemwaqiro viqarora tiro, mwiva nai nraakye qora sita varero Perora raraqa taaninranra hia nronraqama kyero riaraitiro, Isipi kyero vura. Vaisivanto qutaa nai vuqo Kotira taqontema kyero Mosesiva qutaave tura mwiaqo Kotira taqamwaqi viqaro Isipi kyero vurama.

²⁸ Mosesiva kepukyaqama kyero Kotirara riemwaqi viqarora tiro, mwiva Kotiva tu quara riero nyaamwunyaava Isarerivanto vunyaa nraaqiara mwata tohua ekyaa mwihua hia

ru taiqa kyaraitiro, vekyahu nyataarive tiro, sipisipi nraati ru kyero nrenro mwia nraanre qesa mpoqa mpoqa qutora.

Isareri nraakye qora airivanto Kotira quara kepukyaqama kye riemwaqi vurara tura

²⁹ Isarerivanto kepukyaqama kyeta Kotirara riemwaqi viqatara tita, mwihua aahara mwataqaa ntamwaqi vuntema kyeta nramanri *Nraanre Nramanrive* tura mwia qareta vurama. Mwiuhua qio qareta vuvata Isipivanto mwihua rirera mwihua sataqi vuhua mwihuavata nramanri nronra mwiaqaa Isarerivanto vuntema kyeta qare quare tuvaro nramanrivanto mwihua ntumwaqu kyora.

³⁰ Isarerivanto Kotirara kepukyaqama kye riemwaqi vurara tiro, Kotiva mwihuara tiqaro, Nkye Ieriko mwia uro 7 entara vara ututu nrohi varivaro mwi mwatukyara ori vasaamwunra ututaava ntavesau quarive, tuvata mwihua Kotira quara qutaa quave timwa kyeta mwitaamaqi vuvaro ori vasaamwunravanto ntavesau vura.

³¹ Nraakye mpovanto api nrohi varu nraakyeva Rehepiva Kotirara kepukyaqama kyero riemwaqiro viqarora tiro, mwiva nai nramwutaa Isareri vaisitana kyaahaqama nyatora. (Isareri vaisi mwitanahua uqeta kyeta uro Ieriko mwia apeqa hinerata nruvaro Rehepiva ni nramwunaahua mwi vaisitana puaama kye rukyevorave timwa kyero uqeta tovata mwia nraakiara Isarerivanto mwi mwatukyara nraatara kyeta mwiqi varuhua hia Kotira quara qutaave tuhua ruqi viqata

mwi nraakyeve Isareri vaisitana kyaahaqama kyorara rieqata mwi nraakyeve qati kyora.) Mwi nraakyeve Kotirara gutaave turara tiro, Kotiva mwia kyaahaqama mwatovata Isarerivanto hia mwiavata rukyora.

³² Kotirara kepukyaqama kye riemwaqi vu nraakye qorahua variavana nte mpoqiavatave mwihuara timwaqina quaninra? Kitioninrave, Paraakirave, Samusoninrave, Iepitaarave, Ntevitirave, Samuerirave, nte hiama qio qara mwaqaiki ekyaa mwihuara qiariva qioqa hiro.

³³ Mwiwua Kotira quara qutaa quave tiqata mwianra kepukyaqama kyeta riemwaqi viqatara tita, ntaqiqata nronraqama varu mwatanaahua nraatara kyorave. Mwiwua avuqavuma kye nrohi varuvarora tiro, Kotiva nai kyauqu nriqiqaa vateqaro timwa to quara riero mwihuara nkyiari kyoqaa nyunra. Mwiwua Kotirara kepukyaqama kye riemwaqi viqatara tita, mwihuara mpo uhua variqata qaakyau vairi mwia nrutu raioni nro tita tovaro hia kutura.

³⁴ Mpo uhua Kotirara kepukyaqama kyeta riemwaqi vuvaro qiavanto nronraqama kyero iteqaro mwihuara tatoqa kyarera huvata mwihuara qia mwia qipa kyora. Mpo uhua Kotirara kepukyaqama kyeta riemwaqi vuvatara tita, mwihuara nramwunaavanto mwihuara rirera utuvata mwihuara qio ntugema kyeqa aatu vivi hurave. Mwiwua uqenro nraakye qorahua variqata mwiaqaatai Kotirara kepukyaqama kyeta riemwaqi viqatara tita, mwihuara kepukya nraakye qoraqama vita varurave. Mwiwua Kotirara kepukyaqama kye riemwaqi

vita ntaquqi viqata mpo mwatanaa mpo mwatanaahua ntaqu vaisihua nraatara kyora.

³⁵ Haaru Kotira nraakye nramwuvanto kepukyaqama kyeta Kotirara riemwaqita vuvarora tiro, Kotiva mwihua nraaqiaranramwu qutu vuhua sivuma kyero nyunra.

Haaru Kotira nraakye qoravanto Kotirara kepukyaqama kye riemwaqi vuvata mwihua nramwutaahua mwihua ntavaaqavu kyeta tiqata, Kotira mwoqa mwita mwia qaqira kyaivaqe tire nkyi qati kyaarata variate. Nkye hia mwitaa hivaqe tire nkyi ntuqutuqi vita nkyi taiqa kyaananrave, tuvata mwihua hia nramwutaavanto tu quara riaraitita, mwihua nraakiara qutu vita mwiaqaatai Kotiravata kyuqema kye variqi virara nraahu rieqata hia Kotira mwoqa mwita hia mwia qaqira kyovata mwia kyaara nramwutaahua mwihua ntuqutuqi vita uro ru kyora.

³⁶ Kotira nraakye qora Kotirara kepukyaqama kye riemwaqi vuvata mwia kyaara mwihua mpo uhua raima nyateta mpo uhua kyaamwuqo ntuqutu nyatora. Mpo uhua rupa kyeta karavuqi uro kyora.

³⁷ Mpo uhua ori tuto kyeqa mwihua ntuqutuqi vita uro ntuqutu kyora. Mpo uhua so vara kyeta mwiaqo mwihua mwamwanta tavaaraqa teqa kyeqa kyora. Mpo uhua paipa viti mpuahaa vahuntaininraqo rakuraa kyeqata ru kyeqata kyora. Mpo uhua sataqi viqata uaqiama nyatovata hia kyuge tuavaaqi utiraitita, sipisipi pahiqovata memenra pahiqovata tuavaaqi utu kye utu vareta uaqiama kye nrohiqata varura.

38 Mwihua hia vaisivata varura qumina mwatasata nkyiariaraa variqita vurave. Mpo uhua qumina taaqiqaa varivaraa nrohurave. Mwihua ori ontamwuqive, ori mwata hakaraukaqive, vaitaqita nrohura. Qikye, mwi nraakye qorahua Kotirara kepukyaqama kyeta riemwaqi vi variqata kyuqe nraakye qora nraahu varuvata mwatani varuhua uaqia hu kyaiqara nraahu varaqi vi varuhua mwihua uaqiamaqita vurama.

39 Mwi nraakye qorahua haaru Kotira quara qutaave tiqata Kotirara kepukyaqama kyeta riemwaqi vi varurara tiro, Kotiva mwihua kyuqema nyateqaro mwihuara kyuqe nraakye qorave tura. Kotiva mwitaa tiqaro mwihua qamwata nyatovata naita kyauqu nriqiqaa vateqaro nyinrenrave tu inraikyara hia varora.

40 Haaru Kotiva tiriaravata rieqaro qua mpo vatero tiqaro, Hia haaru varu nraakye qorahua nraante kyuqema nyatarerave. Haaru varu nraakye qorahuavata nraakiara vari nraakye qorahuavata kuaaqi varivaqe nte mwinro mwaanro mwihua kyuqema nyataarita qio vari nraakye qorahua varivarave, tura.

12

Karaisiva qioqama kyero vari vaisivama variro

¹ Qio haaru nraakye qora airivanto Kotira quara qutaave tiqata kepukyaqama kye mwianra variqi vi varurave. Mwaa entara mwi nraakye qorahua airivanto tiri vara ututu variqata tiri taqe variahua nraantantamwa kye variarara tita,

nrivaqe mwihua suqaa variqata hia qoriri hiraitita, kyuqema kye Kotira aanraqaa viqata mpo inraikya vararera hiantaantema kye hiantaara.

Mwihua suqaa variqata mpo inraikya mpo inraikyavanto tiri ntavaaqavu kyarera uti variani inraikyara qaqira kye uaqia hi kyaiqava tiri tuqara kyero tutaaninra ntavaqaa kye qaqira kyeta hia qoriri hiraitita, kepukyaqama kye hiantamwaqi quara.

² Nrivaqe hianta viqata Iesusira nraahu taqamwaqita quara. Mwiva nraante vuni viqaro Kotirara kepukyaqama kyero riemwaqiro vivara tiro, mwiva qioma tirivata kyaahaqama timwa tairaqe tire mwia votima kyeta Kotirara kepukyaqama kyeta riemwaqi viqata uro taiqa kyaanra. Iesusiva kyatariqaa qutu virera hiro, Nianra raima mateta kyaurira inraikya mpira nte hia mwianra nronraqama kyena riarerave, timwa kyero mwiva nraakiara qamwateqaro variani entarara riero tiriavata rieqaro qutu vura. Mate mwaa entara mwiva nritarero Kotira kyauqu kyaatutanima variro.

³ Karaisiva mwatani varuvata uaqia hi kyaiqara uti varu vaisihua anoma kyeta mwianra ua vu nraato vateta qoririma mwatovaro varurave. Karaisirara ua nraato vateta qoririma mwatora nkye mwianra rieqata varivata nkyivata uaqiama nyatarera utivata hia pupohairata qoriri hirata variqi viraitita, kepukyaqama kyetama variqi quata.

⁴ Nkye variavata uaqia hi kyaiqara utuahua nkyivata ntaquqi vi hiana nkyi ru kyaavata nkye qutu quavo.

5 Mpo qua qara ntumwa tora nkye taunru kyevora. Mwi quaraqĩ Kotiva nkyiara ni naamwunra maaquve tura. Mwitaama tiro: Ni maquo, ina kyaiqa kyaara Kotiva i avuqavu hiqaro

i mpo qarama mwatairara e mwianra nronraqama kyera riaante. I inronra hirera hia e kyarũ ntuante.

6 Kotiva nai mwutukya nti vaisiva qaiqaa uaqia hi aanranraqaa quankyo tiro, mwiva nai nraaqiara ntuqutuqiro viro mwia ntapihiqiro virave.

Mwiva ni maaquve qiani vaisira kyaamwu mwiqiro quanarove, tura. (*Sindaun 3:11-12*)

7 Kotiva nkyi qati ntuqutuqiro virera, nkye kepukyaqama kye variqata Kotiva ni nai mwaaquma ntuqutiho qiata. Ta nraaqiarara mwia qova mwia avuqavu hiqaro hia ntuqutirave? Mwia qova nai mwaaquara avuqavuma kyero nrohlarive tiro, mwia qati nraahu ntuqutuqiro virave.

8 Kotivavata nai nraaqiara mwihua ntuqutuqiro vi varirave. Mwiva hia nkyivata ntuqutirera, nkye hia mwia nraaqiara tuananravanto variraitita, nkye kyapa nraatima varita.

9 Mwata mwaini tiri tiqohuamwanra tiriara avuqavuma kye nrohlarive tiqata tiri ntuqutuqi quavata tire hia mwihua kyarũ ntumwa nyataraitita, tire mwihuara vaisi kyugehuave nraahu tunanra. Mwia votima kyeta tire tiri tiqova Kotiva nyaamwuni varira mwia qua

mpoqiavata riemwaqi viqata ekyaa enta qati variqi quara.

¹⁰ Tiri tiqohua mwatani variahua quaahaqa variqata mwihua nkyiari riemwa kyeqata mwi aanranra nrohiate timwa kyeqata tiri ntuquti variara. Kotiva tiriara mwihua nivata variqata hia uaqia hi kyaiqara utiraitita, kyuqe kyaiqa nraahu varaqi quate tiro, tiri kyuqema timwa tegaro tiri ntuqutuqiro vi varira.

¹¹ Mwia qova nai nraaqiarara avuqavuma kyero nrohiarive tiro, mwia ntuqutuqiro vi variharo mwi nraaqiarava tiqaro, Qikye ni mamanta mpoqama kyero niqa viho, timwaqiro viro nraakiara mwiva nronra tuero vaisi kyuqevama variananro.

¹² Kotiva nkyiara avuqavuma kye variqi quate tiro, nkyi ntuquti varihatara tita, nkye hia qoriri hiraitita, nkyi kyauquve, nkyi kyuquve, uqenraaqenra hianinra tuaahera kye kepukyaqama kye kyuqe hi aanranraqaa variqi quata.

¹³ Nkye ntapihi kye Kotira aanraqaa quata. Nkye mwitaa hivaro hia kyuqe hiari kyuquva kyuqema virata kepukyaqama kye vivara.

Uaqia hi kyaiqara utuaro tita rauriqata variate tura

¹⁴ Nkye variqi viqata hia antua qua tiraitita, ekyaa nraakye qora mwutukya qihaakyama nyate kyaiqara varaqita quata. Nkye hia uaqia hi kyaiqara utiraitita, Kotira kyaiqa nraahu varaqita viqata variata. Hia Kotira kyaiqa vararaitiro variqiro quariva, mwi vaisiva hiam qio Kotira taqaananro.

15 Kotiva nkyi kyuqema nyataihata nkye vari-arara tiro, haunri mpovanto nkyiqitairo Kotira gaqira kyero mwia nununrama mwataanky-ora. Mwitaa hirara rauriqata variata. Kyanaa mwanre uka viravata uta taira nraavaro uka vintema kyero mpora unra quavanto nkyi vara uaqiama kyaankyo tita, nkye rauriqata variata.

16 Api qaraqiri nrohi okyarava nkyiqi vahiankyo tita rauriqata variata. Nkyiqitairo mpovanto mwata mwaagaanaa inraikyara nronraqama kyero riero Kotirara hia riaankyo tita, rauriqata variata. Tiri haivaqava Isova mwitaa hi varu vaisiva varurama. Mwia nraante vuni mwatato nraaqiarava variro mpo enta qoraqama kye kyara nraataa huvaro nai qatara tiqaro, Kyara mpirage nte iara vuni mwatatai nraaqiarava variho, iara ni kova nianra qamwatero kyuqema mataani quara ema varenanrave qiankye, timwa kyero nai qata kyara nronra.

17 Nramwa kyero variro mpo enta mwiva gaqao tiro, Nte hia mwitaa qiataarave, timwa kyero nai qorara tiqaro, Ni nraante vuni mwatataaravave. E qutu virera hira kyauqu niqaa vateqara ni kyuqema matena quara tiraqena ntevata ni nraaqiaravantovatama kye kyuqema variqita quare, tuvaro mwia qova hia kyauqu mwiaqaa vateqaro mwia kyuqema mwatorave. Mwita huvaro Isova ntateqaro, Kyai haaru nai qatara tu quara nruka kyena vara kyaankye timwa kyerovata taqovaro hia qioqa hurave.

(Okyara 27:30-40)

Haaruaa quaravata qaraakya quaravata tura

18 Nkye Kotiva qaraakya qua vataira riaahua variarave. Hia nkye Kotiva haaruaa qua vataira riaahuavauma. Haaru Kotiva qua timwa kyero qovarama kyero nyinrenro utuvata nkyi haivaqahua Sainai taaqi mwemwa tunrenrasata uro ntuvaantuama vita variqata taqovaro qi-avanto nronraqama kyero itamwaqiro vuvaro kyokira ru tovaro nrotaara aaquakyaavanto mpo uti varura.

19-20 Mwitaa hi varuvata nraakye qoravanto kuaiqiaqa vita variqata riovaro ntomavanto nronraqama kyero nruqua tuvaro mwiaqaatairo quavanto nyaamwuqitairo mwitaama tiro: Vaisi-vantove quaravantove hiavata taaqi mwaaqaa nriate. Mpovanto mwaaqaa nrianinra mwia origo ntuqutu kyaate, tiro. Quavanto mwitaa tuvata nraakye qoravanto nraatuqa tovata hia qaiqaavata qua qiante tura.

21 Mosesivavata ekyaa mwi inraikyara taqero tiqaro, Qikye, nivata mpoqama kyero kyuqu kyauqu ntihana aatu hiqana varuqo, tura.

22 Nkyi haivaqahua ekyaa mwi inraikyara taqeqata haaruaa qua riorave. Nkye Kotira qaraakya qua riaahuara tita, nkye hiam mwi inraikyara mwi inraikyara taqevara. Nkye Kotira qaraakya qua riaahuara tita, nkye hia vuqotai taqe varia taaqira voti hiraqaa uro nteta. Taaqi mwia nrutu Saionive. (Mwi taaqira vutu kye tirera nyaamwuni Kotiva varinanive tina.)

Nkye Kotira mwatukya Ierusaremi nyaamwunianra uro nteqa vi variara. Mwi mwatukyaraqima Kotiva qati variqi vi variva variro. Nyaamwunyaahua airivanto variavata qaiqaa

kyaatavantovata airivanto ntuvaantuama vita variqata Kotira qamwata mwate variara, nkye mwiniandra uro nte vi variara.

²³ Kotiva vuni nraakye qora mpo hiahua nai nraaqiaraqama taihua nyaamwuni variananra nkye vi variara. Mwi nraakye qorahua nyutu nyaamwuni qara ntumwa taiharoma vahiro. Kotiva ekyaa nraakye qora qua avuqavu hiariva varira nkye mwiva hinani uro nteqa vi variara. Mwatani ntapihi kye nrohi varia nraakye qorahua mwihua mwanraquravanto varianani nkye mwiniandra vi variara. Kotiva mwihua kyaahaqama nyataihata mwihua qio varia nraakye qorahua variara.

²⁴ Iesusiva Kotiva qaraakya qua timwa taira qovarama kyai vaisiva varira nkye mwiva variananra vi variara. Iesusira nraanre rauruvaro tiriara rieqaro qutu vurara tiro, Kotira qaraakya quavanto kepukyaqama viro vahiro. Keniva Everira ru kyovaro Everira nraanrevanto rauriqaro naivata ru kyera vuntu taante tura. Iesusira nraanre rauriqaro hia mwia qiataqaa nkyiariavata rukyera vuntu taante tiraitiro, nraakye qora uaqia hi kyaiqara qua nruka nyataante tirara tiro, Iesusira nraanrevanto Everira nraanre nraatara kyora.

²⁵ Mwi quara rieta rauriqata variata. Mwaa entara Kotira qaraakya qua nkyi timwa nyi vari vaisira qoririma mwatevora. Haaru Mosesiva qumina vaisivanto variqaro Kotira haaruaa qua nraakye qora timwa nyuvata mwihua hia mwi quara riovaro mwia kyaara Kotiva mwihua ruvata mwihua ntugema kye aatu vi aanrava hia

vahurama. Mwaa entara Iesusiva nyaamwunyaa vaisivanto Kotira qua tiri timwa timwi varihata tire mwia qua hia riarera, Kotiva qoraqama kyero tiri ntugutu timwa tairage tire aatu quara aanrava hiama vahiananro.

²⁶ Kotiva nai haaruaa qua qovarama kyero timwa nyu entara qua tuvaro mwatavanto qakyaa hurama. Mwaa entara Kotiva nai kyauqu nriqigaa vatero tiqaro, Nraakiara nte qaiqaa qiariro hiama mwatavanto nraahu qakyaa hiananrove. Mwi entara nyaamwuvantovatama qakyaa hiananrove, tura.

²⁷ Kotiva qaiqaave tu quara okyaravanto mwataamama vahiho: Kotiva haaru tuvaro nyaamwuvantovata mwatavantovata qovarama vura. Nraakiara mwiva qaiqaa tiraro mwatavata nyaamwuvata taiqa quanano. Taiqa viraro Kotira mwatukya hia qio qakyaa hiarivama qati vahiananro.

²⁸⁻²⁹ Tire hia qakya hiani mwatukyaraqi quarahuara tita, nrivaqe Kotirara kyugeve tiqata variara. Kotiva tiri mwanriqavanto qiavanto tatoqa kyaintema kyero vaisi rirara tita, nrivaqe mwia nraatu aatu hiqata kyugema kyeqa mwia nrutu tuaahereqa variara. Mwiva nronravanto varirara tita, nrivaqe mwianra nronraqama kye riemwaqi quara.

13

Mwataama kye nrohivaro Kotira kyakya hiarive tura

¹ Nkye Iesusira nraaqiaraqama vi variqata nkye qata vakyaa nrunra nrakyya variqata

nanrianra nanrianra mwutukya vahirata variqi quata.

² Mponasairo nriani vaisira kyuqema kyeta vitaqi nraamwuqi kye kyara mwivaro nrenro quari. Mwi okyarara hia qaqira kyaraitita, kyuqema kye rieqata variata. Haaru nyaamwunyaahua mponramwu mwatani qovarama vita varuvata mpo uhua mwinramwuhuara qumina vaisima variavo tiqata mwihua sitaqita vateta kyara nyunra. Mwi quara rieqatama kyuqema kye mponasai nrinhua kyaahaqa hiata.

³ Nkye nkyeta hena nraakye qora karavugama taahua taunru kyevora. Nkyevata karavugi variqatara votima kyeta mwihuara po tiqata kyaahaqama nyataata. Nkyi uaqiama nyataavata variarara votima kyeta nkyi hena nraakye qora uaqiama nyataavata variahuara po timwa nyataata.

⁴ Nraata vaati varaa okyarava kyuqe okyara vaihoma qiata. Vaativanto nraatara rieqaro variraro nraatavanto vaatiara rieqaro variari. Api qaraqita nrohuhuave, mpohua nraata vaativata api nrohuhuave, varivaro Kotiva mwihuaqaa qua vataananro.

⁵ Nkye variqata hia munima vararera nraahu nronraqama kye riemwaqita quata. Nataama inraikya vatera mwianra qioma vatauro qiata. Kotiva tiriara mwitaama tiro, Nte nkyivata variqina quaninrave. Nte hia nkyi qaqira kyaaninrave, tura.

⁶ Kotiva mwitaa turara tita, nrivage hia aatu hiraitita, mwutukya qihaakyama kye vahiraqe Kotirara mwitaama qiara:
Kotiva ni kyaahaqama mate varihananra tina,

nte hia vaisivanto uaqiama materara
aatu hirerave.

(Ihi 118:6-7)

⁷ Haaru nkyi vunyaa vaisi mponramwuvanto Kotira qua nkyi timwa nyunra nkye mwi quara taunru kyevara. Mwihoa Kotira quara qutaa quave timwa kyeta kepukyaqama kye Kotirara riemwaqi vita qutu vurara rieqatama nkyevata mwihoa hunte hiata.

⁸ Iesusiva haaru kuaa qarama kyero varuva, matevata kuaa qarama kyero variva, qakyovata kuaa qarama kyero nraahuma variananro.

⁹ Nkye ntapihi kye vahi aanranraqaa viqata hia nraahumwa mpo qua mpo qua riarerata mpo aanraqaa quata. Nkye variqata kyai tire mwi kyarara nreta mwi kyarara aurama teqata kyuqema kye variqi quare tivora. Kotivama nkyi mwanraqura kyuqema nyatairata variqi vivara. Kyai mwi kyarara nre mwi kyarara hia nraanre ti vari okyarava hiama qio vaisi kyaahaqa hiraro aanra kyuqeraqaa quanano.

¹⁰ Kotira nraamwuqi kyaiqa vare variahua mwihoa mpo taintaqaa variqata Kotira kyaiqa vare variara. Tire mpo taintaqaa variqata Kotira kyaiqa vare varunanra. Tiri tainta vahirero Karaisira ruto kyatarivama vahiho. Mwitaa hirara tita, mwihuavata tirevata hiama qio kuaaqi variananra.

¹¹ Rivaira okyaraqinaava vunyaa vaisivanto Kotiva nraakye qora uaqia hi kyaiqara qua nruka nyataarive tiro, quara rukyero mwia nraanre Kotira nraamwuqi turuarani uro ntukikiata kyai-hata quara nronra mwia varaqita uro mwatukya mwaaqani kyeta qia quara te variarave.

12 Iesusiva Kotiva nraakye qora uaqia hi kyaiqara utira nruka nyataarive tiro, mwivavata uro mwatukya mwaaqani qutu viro nai nraan-regotairo nraakye qora mwutukya su nyaato hiqama nyatora.

13 Mwiva mwatukya mwaaqani uro qutu vurara tita, nrivaqe tirevata Kotira haaruaa qua okyara qaqira kyeta uro mwatukya mwaaqani quarata mwia kyaurira inraikya mwuntema kyeta tirivata kyaurira inraikya vara timwivaqe mwi inraikyara varaqita quara.

14 Hياما mwata mwaaqa tire mwaakyota variara mwatukyava vahi. Tire mwatukya mpo nraakiara qovara hiani mwatukyara mwia vekya variqatama taqamwaqita vi varunanra.

15 Karaisiva tiriara rieqaro qutu vurara tita, nrivaqe hia quara vahi aasau Kotira rukye mwinraitita, Karaisira kyaiqara rieqata Kotira nrutu tuaaheraqi quara. Nrivaqe tire Karaisira nraaqiarama varuro timwaqi quara.

16 Mwitaamaqi viqata nkye kyuqe kyaiqa varaqi viqata nai kyaahaqa hi nai kyaahaqa hiqata variata. Mwitaa hi kyaiqara mwianra Kotira kyakya hiram.

17 Nkyiqa ntaqikyivi vari vaisihua qua kyuqema kye riemwaqita quata. Nkye mwitaa hivata mwihua hياما qoririma kyeqata nkyiqa ntaqikyiqita vivara. Nraakiara mwihua Kotira vuqaa uro variqata nkyiqa ntaqikyirara timwa mwivara. Nkye mwihua qua riemwaqi vivera, mwihua qamwateqata nkyiqa ntaqikyivi kyaiqara varaqi vivara. Nkye mwihua qua hيامa riemwaqi vivera,

mwhua mwutukya uaqia hianinraqitai nkyiqa ntaqikyiva hiamana nkyi kyaahaqa hiananro.

18 Tiriara rieqata Kotirara aakyara ntaata. Tire teta tivu nraato vikyokyaqi vahi inraikyara ntapihiki kyeta tiqata, Tiri kyaiqavanto kyuqe kyaiqama vaiho, tunanra. Tire ekyaa inraikyaaqi ntapihiki kyeta kyaiqa varaqita virera.

19 Mwi quara rieqanama nte nkyiara tiqana, Nkye Kotirara aakyara tivaro mwiva qamwanrama ni titairaqa nte nkye hinani quankye, tuqo.

20-21 Kotira qaraakya quavanto ekyaa enta qati nraahu vahiqiro quarive tiro, Iesusiva tiri nai sipisipiqa ntaqikyiva vunyaava qutu vuvaro mwia nraanrevanto mwi quara kepukyaqama kyovaro Kotiva mwia qati vara sivuma kyorara tiro, Iesusiva nronraqama viro nkye Kotira kyakya hira vataqi quate tiro, mpo inraikya mpo inraikya kyuqe inraikya nkyi nyinra. Karaisiva nkyi kepukyaqama nyatairata nkye Kotira mwutukya vahiyari nraakye qorahua variata. Nrivaqa Karaisira nrutu ekyaa enta tuaaheraqi quara. Qutaave.

Ekyaa qua tura

22 Nte nkyi mwutukya qihaakyama nyatarera mwaa quara turama. Nte nkyiara po tiqana mwaa quara riemwaqita quate tuqo. Nte mwaa quara qara ntiqana hia mpuahaa qua qara ntumwa taurave.

23 Nte mwakyaakya mpo nkyi timwa nyianrita riaata. Tiri tiqata vakyaa Timotiva karavugitai taiqeroma. Mwiva qamwanrama mwaini nrinrenra, nte mwikyantirima uro nkyi taqaaninra.

²⁴ Nte nkyiqa ntaqikyí varia vaisihua qua mwantaura timwa nyiata. Ekyaa Kotira nraakye qoravata qua mwantaura timwa nyiata. Nkyi qata vakyaa Itarinyaahua nkyi qua mwantaavo.

²⁵ Kotiva nkyi ekyaa mwihua kyuqemaqi virata variqi quate, tuqo.

QARAAKYA QUA TIMWATORA
The New Testament in the Omwunra-Toqura (South
Tairora) Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Omwurna-Toqura long
Niugini

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Omwunra-Toqura (South Tairora) (Tairora, South)

Dialect: Omwunra-Toqura

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

73e2f29d-4ca4-50e6-a471-722ac8ab5666